

LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM

JAARREKENING 2017

LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM

JAARREKENING 2017

Inhoudsopgave	Pagina
I ALGEMEEN	
I.1 Samenstelling Raad van Toezicht, Raad van Bestuur en overige personalia	3
II GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	
II.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2017 en 2016	6
II.2 Geconsolideerde resultatenrekening over 2017 en 2016	7
II.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2017 en 2016	10
II.4 Identificatiegegevens, juridische status en samenwerkingsverbanden	11
II.5 Toelichting algemeen bij de geconsolideerde jaarrekening en grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	12
II.6 Toelichting op de geconsolideerde balans	23
II.7 Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening	35
II.8 Aanvullende gegevens en specificaties bij de geconsolideerde jaarrekening	41
III ENKELVOUDIGE JAARREKENING	
III.1 Enkelvoudige balans LUMC per 31 december 2017 en 2016	48
III.2 Enkelvoudige resultatenrekening LUMC over 2017 en 2016	49
III.3 Enkelvoudig kasstroomoverzicht 2017 en 2016	52
III.4 Toelichting algemeen bij de enkelvoudige jaarrekening	53
III.5 Toelichting op de enkelvoudige balans	53
III.6 Toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening	64
III.7 Aanvullende gegevens en specificaties bij de enkelvoudige jaarrekening	70
III.8 Vaststelling en goedkeuring jaarrekening	76
IV OVERIGE GEGEVENS	
IV.1 Kwantitatieve gegevens inzake de besteding Rijksbijdrage	78
IV.2 Financiële verantwoording besteding Rijksbijdrage 2017	78
IV.3 Relevante (neven)functies van de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht	80
IV.4 Legitimering Beschikbaarheidsbijdrage Academische Zorg	82
IV.5 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	83

LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM

JAARREKENING 2017

I ALGEMEEN

I.1 PERSONALIA *

RAAD VAN TOEZICHT

dr. C.A. Linse, voorzitter, vanaf 01-12-2015
prof. dr. E. Briët, vanaf 01-08-2010
mw. dr. N.D. de Ruiten, vanaf 01-02-2013
drs. D.G. Vierstra, vanaf 01-07-2016
mw. drs. E.C. Meijer, vanaf 01-10-2016
mw. mr. A.E. Hoeksema, ambtelijk secretaris

RAAD VAN BESTUUR

prof. dr. W.J.M. Spaan, voorzitter
H.P.J. Gerla RA, lid, tot 01-03-2018
prof. dr. P.C.W. Hogendoorn, decaan en lid
mw. mr. A.E. Hoeksema, secretaris

DIRECTEUREN

drs. T.F. Damen, directeur facilitair bedrijf
mw. drs. L.E.W. van Groningen, directeur
bouwzaken
mw. mr. A.E. Hoeksema, directeur bestuurlijk
juridische zaken
mw. mr. D. van de Leur, directeur HRM (tot 01-12)
ir. F.K. van Lambalgen, directeur ICT
drs. G.H.M. van Loon, directeur financiën
mw. drs. A.S. van Leeuwen, directeur facilitair
bedrijf
mw. drs. M.T. van 't Oever, directeur
communicatie
dr. J.T. Tamsma, directeur medische zaken
mw. ir. J. Ton, directeur onderzoek

BESTUUR DIVISIE 1

prof. dr. R.A.E.M. Tollenaar, voorzitter
prof. dr. L.P.H.J. Aarts, lid en portefeuillehouder
onderwijs
drs. L.F. Been RC, manager bedrijfsvoering
B.C. Nijman, manager zorg

BESTUUR DIVISIE 2

prof. dr. A.J. Rabelink, voorzitter
prof. dr. F.W. Dekker, lid en portefeuillehouder
onderwijs
mr. drs. P. Bilars, manager bedrijfsvoering
J.C. van Rossum, manager zorg

BESTUUR DIVISIE 3

prof. dr. A.M. van Hemert, voorzitter
prof. dr. J.M.M. van Lith, lid en portefeuillehouder
onderwijs
drs. E. Vos, manager bedrijfsvoering
mw. M.J. van Kersbergen-Visser, manager zorg

BESTUUR DIVISIE 4

prof. dr. W.E. Fibbe, voorzitter
prof. dr. H.J. Guchelaar, lid en portefeuillehouder
onderwijs (vanaf 01-11)
mw. drs. G.E. de Blécourt, manager bedrijfsvoering
prof. dr. H.J. Tanke, lid (tot 01-11)

AFDELINGSHOOFDEN

prof. dr. L.P.H.J. Aarts, anesthesiologie
mw. prof. dr. C.J. van Asperen, klinische genetica
prof. dr. P.P.G. van Benthem, keel-, neus- en
oorheelkunde
prof. dr. M.A. van Buchem, radiologie
mw. prof. dr. C.M. Cobbaert, klinische chemie en
laboratoriumgeneeskunde
drs. D.C.C. Cornelisse, manager OK-centrum (vanaf
01-04)
prof. dr. W.E. Fibbe, immunohematologie en
bloedtransfusie
prof. dr. A.J. Gelderblom, medische oncologie
prof. dr. H.J. Guchelaar, klinische farmacie en
toxicologie
prof. dr. A.M. van Hemert, psychiatrie
dr. C. Heringhaus, spoedeisende hulp (tot 01-06)
prof. dr. T.J.W. Huizinga, reumatologie
prof. dr. F.W. Jansen a.i., gynaecologie
prof. dr. E. de Jonge, intensive care
prof. dr. E. de Jonge a.i., SEH (vanaf 01-06)
prof. dr. J. Kievit, kwaliteitsinstituut (tot 01-09)
prof. dr. R.J.M. Klautz, thoraxchirurgie
prof. dr. A.C.M. Kroes, medische microbiologie
prof. dr. J.M.M. van Lith, verloskunde
prof. dr. G.P.M. Luyten, oogheelkunde
prof. dr. ir. S.M. van der Maarel, humane genetica
mw. prof. dr. C.A.M. Marijnen, radiotherapie
mw. prof. dr. C.L. Mummery, anatomie en
embryologie
prof. dr. J.J.C. Neefjes, chemische immunologie
prof. dr. R.G.H.H. Nelissen, orthopedie
prof. dr. M.E. Numans, public health en
eerstelijngeneeskunde
prof. dr. R.C.M. Pelger, urologie
prof. dr. W.C. Peul, neurochirurgie
prof. dr. P.E. Postmus, longziekten (vanaf 01-10)

* status per 31-12-2017

prof. dr. A.J. Rabelink, interne geneeskunde
prof. dr. E.H.H.M. Rings, WA kinderziekenhuis
prof. dr. R.A.C. Roos, neurologie (tot 01-04)
prof. dr. F.R. Rosendaal, klinische epidemiologie
prof. dr. M.J. Schalij, hartziekten
prof. dr. V.T.H.B.M. Smit, pathologie
prof. dr. E.W. Steyerberg, medische statistiek en bio-informatica
prof. dr. H.J. Tanke, moleculaire celbiologie (tot 01-11)
prof. dr. C. Taube, longziekten (tot 01-04)
prof. dr. R.A.E.M. Tollenaar, heilkunde
prof. dr. J.H. Veelken, hematologie
dr. R.A. Veenendaal, maag-, darm- en leverziekten
prof. dr. M.H. Vermeer, huidziekten
prof. dr. R.R.J.M. Vermeiren, kinder- en jeugdpsychiatrie
prof. dr. J.J.G.M. Verschuuren, neurologie (vanaf 01-04)
prof. dr. L.G. Visser, infectieziekten
dr. L.N.A. Willems, longziekten (van 15-03 tot 01-10)
mw. prof. dr. M. Yazdanbakhsh, parasitologie

DIENSTHOOFDEN

mw. dr. ir. A.C. van der Eyk, centrale sterilisatiedienst
drs. J.H.J. Belt, walaebibliotheek
ds. A.J. Hammer, dienst geestelijke verzorging
mw. H.J. Hollander, dienst diëtetiek, maatschappelijk werk en patiëntenservice
dr. H.M. Vermeulen, fysiotherapie

ONDERNEMINGSRAAD

mw. C. de Vogel, voorzitter
F.M.J.K. Beyleveld, vice-voorzitter
M.G.M. Pieters, secretaris
E.J. Betting
dr. M.R. Bladergroen
drs. P.M. Bloemendaal
mw. M.S. de Bruijn
mw. S.J. van Duijvenvoorde
T.D. Edwards (vanaf 01-04)
mw. P.J. Herbschleb (tot 01-04)
mw. M.M. Hillebrink
mw. dr. M.A. Huisman (tot 01-04)
mw. M. Messemaker
mw. E.R. Paulsen
M.L.M. Schuivens (vanaf 01-04)
D.H.J. Snabilie
mw. C.G.P. Wendel
mw. J.P. Groeneveld, ambtelijk secretaris

STUDENT ASSESSOR 2016-2017

dhr. A.A.J. Khawar (tot 01-09-2017)
mw. A. Leerling (vanaf 01-09-2017)

STUDENTENRAAD 2016 – 2017

J. Ginjaar (tot 01-04-2017)
mw. J. Rademaker
S. Sandkuyl
M. Timmer
mw. T. Tong
mw. F. van Veldhoven
mw. E. Wassenberg

CLIENTENRAAD

A. Peterse, voorzitter
F. Kingma, vice-voorzitter
mw. A. van Arnhem
mw. C. van den Bos (tot 01-09)
mw. E. Bosman (tot 01-10)
mw. T. Dickhoff
mw. L. van Ettinger-Roossien
mw. P. Kespi
mw. S.Y. Sanchez (vanaf 01-05)
mw. R. Woudsma (vanaf 16-09)

LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM ¹

JAARREKENING 2017

II GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

---

¹ Zijnde de rechtspersoon Academisch Ziekenhuis Leiden, h.o.d.n. LUMC

II.1 LUMC-GROEP

Geconsolideerde balans per 31 december 2017
(na resultaatbestemming)

(x 1.000)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	6	4
Materiële vaste activa	2	430.118	433.151
Financiële vaste activa	3	13.003	14.970
Totaal vaste activa		<u>443.127</u>	<u>448.125</u>
Vlottende activa			
Voorraden	4	4.727	3.760
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	5	650	5.066
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	6	230	40
Debiteuren en overige vorderingen	7	125.410	125.864
Liquide middelen	8	117.679	116.095
Totaal vlottende activa		<u>248.696</u>	<u>250.825</u>
Totaal activa		<u><u>691.823</u></u>	<u><u>698.950</u></u>
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Kapitaal	9	18	18
Algemene en overige reserves		<u>278.748</u>	<u>249.648</u>
Totaal eigen vermogen		<u>278.766</u>	<u>249.666</u>
Aandeel derden in groepsvermogen		<u>817</u>	<u>588</u>
Totaal groepsvermogen		279.583	250.254
Voorzieningen			
	10	72.850	69.463
Langlopende schulden			
	11		
Schulden aan kredietinstellingen		121.804	129.818
Investeringsubsidie à fonds perdu		25.362	27.821
Overige schulden en vooruitontvangen bedragen		11.113	14.948
Totaal langlopende schulden		<u>158.279</u>	<u>172.587</u>
Kortlopende schulden			
Schulden uit hoofde van financieringoverschot	6	0	372
Overige kortlopende schulden	12	181.111	206.274
Totaal kortlopende schulden		<u>181.111</u>	<u>206.646</u>
Totaal passiva		<u><u>691.823</u></u>	<u><u>698.950</u></u>

II.2 LUMC-GROEP

Geconsolideerde resultatenrekening over 2017

(x 1.000)

	<u>Ref.</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
		€	€
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	13	535.646	502.521
Subsidies	14	188.490	184.527
Overige bedrijfsopbrengsten	15	126.902	129.216
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>851.038</u>	<u>816.264</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	16	516.030	479.132
Afschrijvingen vaste activa	17	45.648	44.694
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	18	100	17
Overige bedrijfskosten	19	255.191	259.397
Som der bedrijfslasten		<u>816.969</u>	<u>783.240</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		34.069	33.024
Financiële baten en lasten	20	-4.740	-9.644
GROEPSRESULTAAT		<u>29.329</u>	<u>23.380</u>
Aandeel derden in groepsresultaat		-229	-149
RESULTAAT BOEKJAAR LUMC-groep		<u>29.100</u>	<u>23.231</u>
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2017</u>	<u>2016</u>
		€	€
Toevoeging/(onttrekking):			
Algemene reserve		6.653	15.598
Algemene reserve aanvaardbare kosten		22.447	7.633
		<u>29.100</u>	<u>23.231</u>

LUMC-GROEP

Geconsolideerde resultatenrekening per segment

Resultatenrekening collectief gefinancierd over 2017

(x 1.000)

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:		
Opbrengsten zorgprestaties	535.406	502.521
Subsidies	188.490	184.499
Overige bedrijfsopbrengsten	37.225	36.900
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>761.121</u>	<u>723.920</u>
BEDRIJFSLASTEN:		
Personeelskosten	453.910	419.759
Afschrijvingen vaste activa	44.983	44.095
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	0	0
Overige bedrijfskosten	234.934	240.403
Som der bedrijfslasten	<u>733.827</u>	<u>704.257</u>
BEDRIJFSRESULTAAT	27.294	19.663
Financiële baten en lasten	-4.804	-12.028
GROEPSRESULTAAT	<u>22.490</u>	<u>7.635</u>
Aandeel derden in groepsresultaat	-43	-2
RESULTAAT BOEKJAAR LUMC-groep	<u><u>22.447</u></u>	<u><u>7.633</u></u>
RESULTAATBESTEMMING		
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Toevoeging/(onttrekking):		
Algemene reserve aanvaardbare kosten	22.447	7.633
	<u>22.447</u>	<u>7.633</u>

LUMC-GROEP

Geconsolideerde resultatenrekening per segment

Resultatenrekening niet-collectief gefinancierd over 2017

(x 1.000)

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:		
Opbrengsten zorgprestaties	240	0
Overige bedrijfsopbrengsten	89.677	92.344
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>89.917</u>	<u>92.344</u>
BEDRIJFSLASTEN:		
Personeelskosten	62.120	59.373
Afschrijvingen vaste activa	665	599
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	100	17
Overige bedrijfskosten	20.257	18.994
Som der bedrijfslasten	<u>83.142</u>	<u>78.983</u>
BEDRIJFSRESULTAAT	6.775	13.361
Financiële baten en lasten	64	2.384
GROEPSRESULTAAT	<u>6.839</u>	<u>15.745</u>
Aandeel derden in groepsresultaat	-186	-147
RESULTAAT BOEKJAAR LUMC-groep	<u><u>6.653</u></u>	<u><u>15.598</u></u>
RESULTAATBESTEMMING		
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		
	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Toevoeging/(onttrekking):		
Algemene reserve	6.653	15.598
	<u>6.653</u>	<u>15.598</u>

II.3 LUMC-GROEP

Geconsolideerd kasstroomoverzicht 2017 volgens de indirecte methode

(x 1.000)

	2017		2016	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Bedrijfsresultaat		34.069		33.024
Aanpassingen voor :				
- afschrijvingen	45.749		44.390	
- overige mutaties eigen vermogen	0		84	
- mutaties voorzieningen	3.387		-915	
		49.136		43.559
Veranderingen in vlottende middelen:				
- voorraden	-967		185	
- onderhanden werk DBC's	4.416		26.871	
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	-190		259	
- overige vorderingen	454		-18.330	
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot	-372		39	
- overige kortlopende schulden (excl. schulden aan kredietinst. en aflossingen)	-5.136		5.178	
		-1.795		14.202
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		81.410		90.785
Ontvangen interest	1		59	
Betaalde interest	-4.252		-9.930	
Overige mutaties financiële baten en lasten	-489		227	
		-4.740		-9.644
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		76.670		81.141
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
(Des)investeringsen (im)materiële vaste activa	-44.248		-43.544	
Leningen u/g	16		-532	
Overige investeringen in financiële vaste activa	1.574		-305	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-42.658		-44.381
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Nieuw opgenomen leningen	476		361	
Aflossing langlopende schulden	-35.861		-25.852	
Schulden aan kredietinstellingen	2.957		176	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-32.428		-25.315
Mutatie geldmiddelen		<u>1.584</u>		<u>11.445</u>
Stand geldmiddelen per 1 januari		116.095		104.650
Stand geldmiddelen per 31 december		117.679		116.095
Mutatie geldmiddelen		<u>1.584</u>		<u>11.445</u>

II.4 Identificatiegegevens, juridische status en samenwerkingsverbanden

Algemene identificatiegegevens

Naam verslagleggende rechtspersoon:	Academisch Ziekenhuis Leiden (h.o.d.n. LUMC)
Rechtsvorm:	Publiekrechtelijke rechtspersoon
Adres:	Albinusdreef 2
Postcode / Plaats:	2333 ZA Leiden
Telefoonnummer:	071-5269111
Nza-nummer:	Categorie 20, nummer 1400
Nummer Kamer van Koophandel:	27366422
E-mailadres:	informatie@lumc.nl
Internetpagina:	www.lumc.nl

Juridische status en samenwerkingsverbanden

Het Academisch Ziekenhuis Leiden (AZL) is een zelfstandig publiekrechtelijke rechtspersoon gevestigd te Leiden, handelend onder de naam Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC). De rechtspositie van de werknemers in dienst van het LUMC is geregeld in de CAO Universitair Medische Centra. Onderhandelingen over arbeidsvoorwaarden vinden plaats tussen de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU) en de centrales van overheidspersoneel in het Landelijk Overleg Academische Ziekenhuizen (LOAZ).

Het LUMC heeft een meerderheidsdeelneming in de volgende rechtspersonen:

- LUMC Participaties B.V. te Leiden (100%)
- LUMC Services B.V. te Leiden (51%)
- Poli Apotheek LUMC B.V. te Leiden (51%)
- Cardiologie Centrum Voorschoten B.V. te Voorschoten (60%)
- Leiden Regenerative Medicine Platform B.V. te Leiden (100%)

Het LUMC heeft minderheidsdeelnemingen in de volgende rechtspersonen:

- Sleutelnet B.V. te Leiden (25%)
- Holland Particle Therapy Centre B.V. te Rotterdam (33%).
- Participatiemaatschappij Innovation Quarter B.V. te Delft (2%)
- GenomeScan B.V. te Leiden (50%)
- Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. te Zoetermeer (1%)

Het LUMC Leiden heeft een zeggenschapsrelatie met de volgende instellingen:

- Stichting Houdster van Aandelen Medipark B.V. te Leiden
- Medipark B.V. te Leiden
- Stichting Curium-LUMC Academisch Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie te Oegstgeest
- Stichting Trombosedienst Leiden en Omstreken te Leiden
- Stichting Leiden Regenerative Medicine Platform te Leiden
- Stichting Contacten Bedrijfsleven te Leiden

Naast de relatie met bovengenoemde instellingen heeft het LUMC met diverse instellingen een vorm van samenwerking, zonder dat sprake is van een formele beleidsbepalende zeggenschap.

II.5 Toelichting algemeen bij de geconsolideerde jaarrekening en grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Consolidatieplicht

In de Wet toelating zorginstellingen (WTZi) is de plicht tot consolidatie voorgeschreven wanneer rechtspersonen een groep vormen. Een groep is hierbij gedefinieerd als een economische eenheid waarin rechtspersonen en vennootschappen organisatorisch zijn verbonden. De verbondenheid kan tot uitdrukking komen door een kapitaaldeelname of een zeggenschapsrelatie.

Tot de LUMC-groep behoren die (onderdelen van) instellingen waar het bestuur van het LUMC een doorslaggevende zeggenschap heeft in het financieel en zakelijk beleid danwel een kapitaalbelang.

In de volgende rechtspersonen heeft het LUMC een doorslaggevende zeggenschap danwel een kapitaalbelang.

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen: (x € 1.000)

<u>Naam, rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon</u>	<u>Kernactiviteit</u>	<u>Verschaft kapitaal</u>	<u>Doorslaggevende zeggenschap</u>	<u>Eigen vermogen</u> 31-12-2017	<u>Resultaat bij 100% belang</u> 2017
Zeggenschapsbelangen:					
Stichting Houdster van Aandelen Medipark BV <i>Leiden</i>	Waarborgen voortbestaan van Medipark BV	0	Ja	5.655	125
Medipark BV <i>Leiden</i>	Ontwikkelen en exploiteren van registergoederen	0	Ja	5.655	125
Stichting Curium-LUMC Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie <i>Oegstgeest</i>	Ac. Bevorderen en uitoefening kinderen jeugdpsychiatrie	0	Ja	4.191	126
Stichting Trombosedienst Leiden en Omstreken <i>Leiden</i>	Verzorgen van antistollingsbehandelingen	0	Ja	607	69
Stichting Leiden Regenerative Medicine Platform <i>Leiden</i>	Houdster van aandelen L.R.M.P. B.V.	0	Ja	5	0
Stichting Contacten Bedrijfsleven <i>Leiden</i>	Bevorderen contacten met het bedrijfsleven	0	Ja	74	-7
Kapitaalbelangen (groepsmaatschappijen):					
			Kapitaalbelang (in %)		
LUMC Participaties BV <i>Leiden</i>	Uitvoering van LUMC activiteiten in aparte ondernemingen	18	100	407	-5
Poli Apotheek LUMC BV <i>Leiden</i>	Exploiteren van een apotheek	9	51	1.426	380
Cardiologie Centrum Voorschoten BV <i>Voorschoten</i>	Exploiteren van een cardiologisch centrum	11	60	296	122

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen (vervolg):					(x € 1.000)
Naam, rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Kernactiviteit	Verschaft kapitaal	Kapitaalbe- lang (in %)	Eigen vermogen	Resultaat bij 100% belang
Leiden Leeuwenhoek Pre-Seed Fund BV <i>Leiden</i>	Verstrekken van persoonlijke leningen t.b.v. startende ondernemingen	201	34	857	-3
LUMC Services BV <i>Leiden</i>	Kwaliteits- en prijsniveau schoonmaakdienst- verlening monitoren	0	51	0	0
Leiden Regenerative Medicine Platform B.V. <i>Leiden</i>	Incubator voor onderzoeks- projecten in de regeneratieve geneeskunde	150	100	331	-169
GenomeScan BV <i>Leiden</i>	Levering van genetische analyses van de hoogst mogelijke kwaliteit	50	50	667	129
Overige kapitaalbelangen:					
Sleutelnet B.V. <i>Leiden</i>	Ontwikkelen en beheren van programmatuur voor elektronische communicatie t.b.v. zorgpartijen in de regio Zuid-Holland	67	25	529	7
Holland Particle Therapy Centre B.V. <i>Delft</i>	Opzetten van een behandelcentrum alsook het onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren van protonentherapie.	3	33	12.712	-4.314
Participatiemaatschappij InnovationQuarter B.V. <i>Delft</i>	Investeringsfonds ROM Innovation-Quarter B.V.	500	2	P.M.	P.M.
Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. <i>Zoetermeer</i>	Verzekeraar van medische aansprakelijkheid	1.022	1	P.M.	P.M.

In 2017 zijn de aandelen in Bronovo Behandeladviescentrum Ouderengeneeskunde B.V. verkocht.

De deelnemingen zijn verantwoord onder de financiële vaste activa.

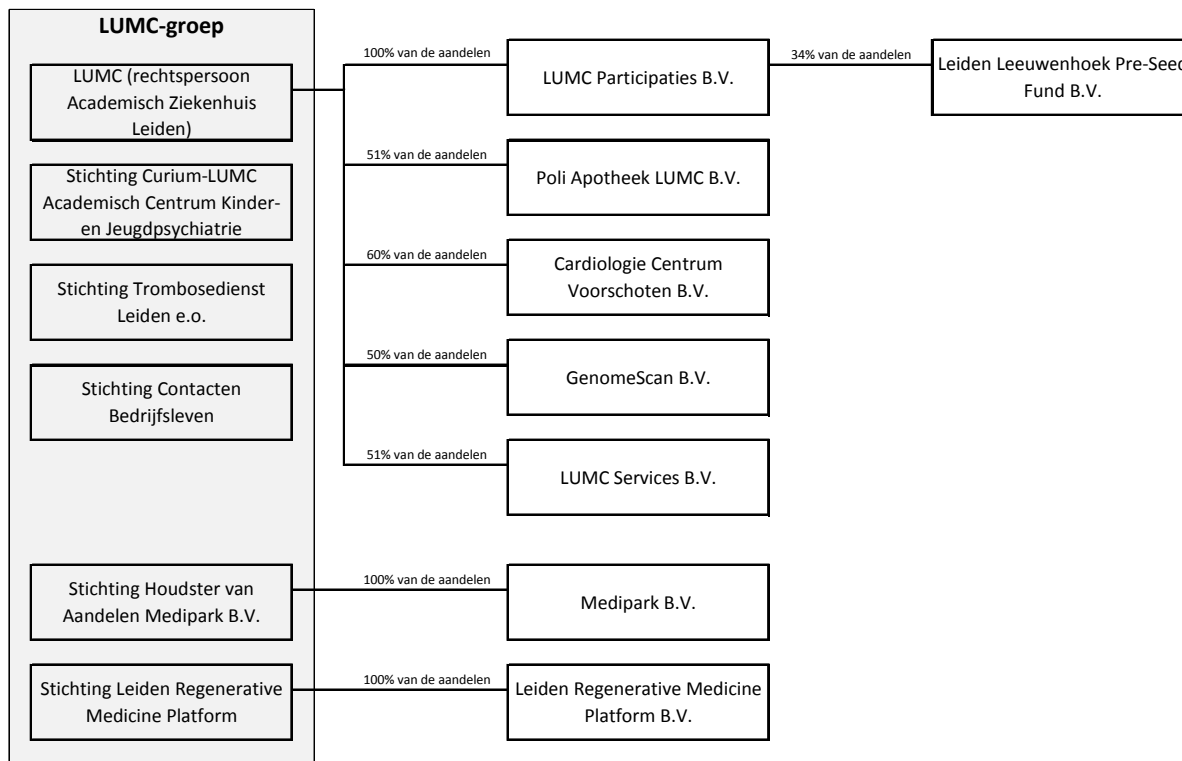
Onderstaande overzicht geeft aan hoe de deelnemingen zijn opgenomen in de enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening:

Toelichting op belangen in andere rechtspersonen of vennootschappen:				(x € 1.000)		Effect op enkelvoudige jaarrekening LUMC		Effect op geconsolideerde jaarrekening LUMC		Enkelvoudig	Geconsolideerd
Naam, rechtsvorm en woonplaats rechtspersoon	Kernactiviteit	Verschaft kapitaal	Doorslaggevende zeggenschap	Eigen vermogen	Resultaat bij 100% belang	Eigen vermogen	Resultaat	Eigen vermogen	Resultaat	Deelneming	Deelneming
Zeggenschapsbelangen:				31-12-2017	2017						
Stichting Houdster van Aandelen Medipark BV Leiden	Waarborgen voortbestaan van Medipark BV	0	Ja	5.655	125	0	0	5.655	125	0	0
Medipark BV Leiden	Ontwikkelen en exploiteren van registergoederen	0	Ja	5.655	125	0	0	0	0	0	0
Stichting Curium-LUMC Ac. Centrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie Oegstgeest	Bevorderen en uitvoering kinder- en jeugdpsychiatrie	0	Ja	4.191	126	0	0	4.191	126	0	0
Stichting Trombosedienst Leiden en Omstreken Leiden	Verzorgen van antistollingsbehandelingen	0	Ja	607	69	0	0	607	69	0	0
Stichting Leiden Regenerative Medicine Platform Leiden	Houdster van aandelen L.R.M.P. B.V.	0	Ja	5	0	0	0	5	0	0	0
Stichting Contacten Bedrijfsleven Leiden	Bevorderen contacten met het bedrijfsleven	0	Ja	74	-7	0	0	74	-7	0	0
Kapitaalbelangen (groepsmaatschappijen):				Kapitaalbelang (in %)							
LUMC Participaties BV Leiden	Uitvoering van LUMC activiteiten in aparte ondernemingen	18	100	407	-5	389	-5	389	-5	407	0
Poli Apotheek LUMC BV Leiden	Exploiteren van een apotheek	9	51	1.426	380	720	194	1.426	380*	729	0
Cardiologie Centrum Voorschoten BV Voorschoten	Exploiteren van een cardiologisch centrum	11	60	296	122	167	73	296	122*	177	0
Leiden Leeuwenhoek Pre-Seed Fund BV Leiden	Verstreken van persoonlijke leningen t.b.v. startende ondernemingen	201	34	857	-3	0	0	0	0	0	0
LUMC Services BV Leiden	Kwaliteits- en prijsniveau schoonmaakdienstverlening monitoren	0	51	0	0	0	0	0	0	0	0
Leiden Regenerative Medicine Platform B.V. Leiden	Incubator voor onderzoeksprojecten in de regeneratieve geneeskunde	150	100	331	-169	181	-169	181	0	331	0
GenomeScan BV Leiden	Levering van genetische analyses van de hoogst mogelijke kwaliteit	50	50	667	129	-148	105	-148	105	334	0
Overige kapitaalbelangen:											
Sleutelnet B.V. Leiden	Ontwikkelen en beheren van programmatuur voor elektronische communicatie t.b.v. zorgpartijen in de regio Zuid-Holland	67	25	529	7	17	2	17	2	132	132
Holland Particle Therapy Centre B.V. Delft	Opzetten van een behandelcentrum alsook het onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren van protontherapie.	3	33	12.712	-4.314	-1.475	-1.475	-1.475	-1.475	4.195	4.195
Participatiemaatschappij InnovationQuarter B.V. Delft	Investeringsfonds ROM Innovation-Quarter B.V.	500	2	P.M.	P.M.	0	0	0	0	500	500
Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. Zoetermeer	Verzekeraar van medische aansprakelijkheid	1.022	1	P.M.	P.M.	0	0	0	0	1.022	1.022
Totalen						-150	-1.275	11.218	-558	7.827	5.849

Geboekte resultaten kunnen afwijken van het procentuele aandeel in verband met correcties voorgaande boekjaren.

* Hierbij is geen rekening gehouden met het aandeel derden in het groepsvermogen en - resultaat

In schemavorm kan de LUMC-consolidatiegroep als volgt worden weergegeven:

In bovenstaande figuur zijn de rechtspersonen opgenomen die deel uitmaken van de LUMC-consolidatiegroep. Binnen de groep is het LUMC aangemerkt als de rechtspersoon waar de consolidatie van de groep plaatsvindt. De enkelvoudige jaarrekening van de LUMC-groep bestaat dan ook uit de gegevens van het LUMC, waarin begrepen de activiteiten van de Medische Faculteit van de Universiteit Leiden.

De financiële gegevens van de overige instellingen (niet rechtspersoon AZL) zijn alleen opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening, waarbij GenomeScan B.V. voor 50% is geconsolideerd en bij Cardiologie Centrum Voorschoten B.V., LUMC Services B.V. en de Poli Apotheek LUMC B.V. een correctie (aandeel derden) is toegepast voor de minderheidsaandeelhouder.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2017, dat is geëindigd op balansdatum 31-12-2017

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ 655, Titel 9 BW2.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening zijn ongewijzigd ten opzicht van voorgaand jaar, met uitzondering van het volgende:

Ten opzichte van vorig jaar is de methodiek van toerekening van de procentuele opslag sociale lasten gewijzigd en breder toegepast binnen de personele voorzieningen (arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en persoonlijk budget) en de reserveringen voor personele lasten onder de kortlopende schulden (vakantiedagen, vakantiegeld, eindejaarsuitkering en nog te betalen onregelmatigheidstoeslag). De aanpassing conform RJ-voorschriften heeft

retrospectief plaatsgevonden met aanpassing van de vergelijkende cijfers alsmede verwerking van het cumulatieve verschil van de jaren voor 2016 in het beginvermogen van voorgaand boekjaar. Het resultaat 2016 neemt toe met € 0,1 miljoen en het beginvermogen 2016 daalt met € 4,4 miljoen. Per saldo bedraagt de totale correctie derhalve € 4,3 miljoen. In de toelichtingen op het eigen vermogen en de voorzieningen zijn deze correcties nader uitgewerkt.

Transacties met verbonden partijen

Van transacties tussen verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen LUMC haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Gebruik van schattingen

Het opstellen van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling. De schattingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Financieel risicobeheer

In de normale bedrijfsuitoefening wordt het LUMC blootgesteld aan financiële risico's.

Renterisico

Het renterisico doet zich vooral voor op de langlopende leningen. De leningen bestaan uit vastrentende leningen en uit variabel rentende leningen, waarvan de variabele rente met een renteswap is omgeruild naar een vaste rente. Het renterisico op de bestaande leningen is daarmee zeer beperkt. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de specificatie van de onderhandse en hypothecaire leningen onder de aanvullende gegevens.

Liquiditeitsrisico

Het LUMC heeft voldoende ruimte binnen de rekening-courant faciliteit met de banken om tijdelijke tekorten op te kunnen vangen. Voor de lange termijn financiering is een risico op herfinanciering van de bestaande leningen aanwezig. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de specificatie van de onderhandse en hypothecaire leningen onder de aanvullende gegevens.

Kredietrisico

Het kredietrisico doet zich voor als een tegenpartij zijn betalingsverplichting niet nakomt, waardoor vorderingen oninbaar worden. Dit risico concentreert zich met name rondom grote zorgverzekeraars. Met deze verzekeraars zijn voldoende betalingsregelingen getroffen, waardoor het kredietrisico beperkt blijft.

De in de jaarrekening gehanteerde waarderingsgrondslagen voor activa en passiva:

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen aanschafwaarde onder aftrek van de jaarlijkse afschrijvingen met vaste percentages, gebaseerd op de economische levensduur.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen aanschaffings-of vervaardigingskosten onder aftrek van de jaarlijkse afschrijvingen met vaste percentages. De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn afgeleid van de verwachte economische levensduur van de betreffende activa. Voor inventaris en apparatuur, die worden gefinancierd vanuit projecten, geldt een afschrijvingstermijn van 1 jaar. De afschrijvingspercentages welke zijn gehanteerd door Medipark B.V., Poli Apotheek LUMC B.V., Cardiologie Centrum Voorschoten B.V. en GenomeScan B.V. zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur en de eventueel te verwachten residuwaarde. De boekwaarde van de vaste activa wordt jaarlijks vergeleken met de indirecte opbrengstwaarde (impairment berekening). Dit kan aanleiding geven extra af te schrijven. Op balansdatum wordt de boekwaarde van de vaste

activa beoordeeld op aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen. Indien een dergelijke aanwijzing aanwezig is wordt de realiseerbare waarde bepaald op basis van een berekening van de bedrijfswaarde. Op het moment dat de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde van de vaste activa wordt een waardevermindering als verlies in de resultatenrekening verantwoord. Waardeverminderingen uit voorgaande jaren worden teruggenomen indien deze niet meer bestaan of zijn verminderd.

De belangrijkste veronderstellingen van het LUMC bij de bedrijfswaardeberekening:

- De berekening is gebaseerd op de meerjarenraming 2017-2021 waarin het Strategisch Vastgoedplan 2018-2032 is verwerkt. Voor investeringen na 2033 is rekening gehouden met investeringen van € 40 miljoen per jaar (het huidige investeringsniveau);
- Binnen de meerjarenraming is uitgegaan van een rendementseis van minimaal 0%;
- De meerjarenraming wordt voor de eerste vijf jaar geïndexeerd op basis van de bekende/geschatte indices. Na de periode van vijf jaar wordt niet meer geïndexeerd;
- De boekwaarde bestaat uit de geïnvesteerde activa, gecorrigeerd voor de a fonds perdu plus het werkkapitaal.
- In de bedrijfswaardeberekening is uitgegaan van de situatie van going concern. In de berekening is daarom geen gebruik gemaakt van restwaarde. Uitgangspunt voor de berekening is een horizon van 20 jaar. Voor de periode na 20 jaar is gewerkt met een contante waarde formule van een oneindig gelijkblijvende reeks;
- De bedrijfswaardeberekening is gebaseerd op de WACC (Weighted Average Cost of Capital) van 4%, (5%, waarbij gecorrigeerd is voor inflatie van 1%).

De conclusie is dat met de gehanteerde uitgangspunten de contante waarde van de toekomstige kasstromen hoger is dan de boekwaarde gedurende de periode 2017-2037. Derhalve is er geen noodzaak tot een afboeking voor impairment. Voor de reeds eerder genomen impairment in 2012 en 2013 is er geen nieuwe trigger, zodat het terugnemen van de impairment uit 2012 en 2013 achterwege kan blijven.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel nettovermogenswaarde. De tot de financiële vaste activa behorende deelnemingen zijn gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde, indien het gaat om deelnemingen waarin invloed van betekenis op financieel en zakelijk beleid kan worden uitgeoefend. Met eventuele waardevermindering is rekening gehouden.

Latente belastingvorderingen

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare fiscale verliezen en voor verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds, met dien verstande dat latente belastingvorderingen alleen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst zal zijn waarmee de tijdelijke verschillen kunnen worden verrekend en verliezen kunnen worden gecompenseerd.

De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

Latente belastingvorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Vorraden

Vorraden zijn gewaardeerd tegen de laatst bekende inkoopprijs, onder aftrek van een voorziening voor incurantheid.

Onderhanden werk uit hoofde van DBC's

Het onderhanden werk uit hoofde van DBC-zorgproducten wordt bepaald door de openstaande trajecten door de landelijke onderhanden werk grouper te laten afleiden tot voorlopige DBC-zorgproducten en deze vervolgens te waarderen tegen verkoopwaarde per zorgverzekeraar. Kan er geen afgeleid zorgproduct worden gevonden dan worden de bij het traject behorende zorgactiviteiten gewaardeerd tegen kostprijs van het LUMC.

Onderhanden trajecten WMO/jeugdzorg worden gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, zijnde de kostprijs van de reeds bestede verrichtingen, of tegen de opbrengstwaarde van de trajecten indien deze lager is. De productie van de onderhanden trajecten is bepaald door de openstaande verrichtingen te koppelen aan de trajecten die ultimo boekjaar openstonden. Op de onderhanden trajecten worden de voorschotten die ontvangen zijn in mindering gebracht.

Vorderingen

Vorderingen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

Onderhanden werk uit hoofde onderzoeksprojecten

Het onderhanden werk uit hoofde van projecten in opdracht van derden wordt gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, zijnde directe materiaal- en arbeidskosten, direct toerekenbaar uitbesteed werk en overige externe kosten. Op de post onderhanden projecten zijn de gedeclareerde termijnen en vooruitontvangen betalingen in mindering gebracht. Het totaal van het onderhandenwerk wordt indien positief verantwoord als actiefpost onder de kortlopende activa en indien negatief verantwoord als passiefpost onder de kortlopende schulden. In de toelichting wordt een splitsing gegeven in het totaal van de debetsaldi en het totaal van de creditsaldi. Resultaten op projecten of deelprojecten worden indien betrouwbaar te schatten, verantwoord naar rato van de voortgang van het project. Indien de resultaten niet betrouwbaar te schatten zijn, worden de resultaten op projecten of deelprojecten verantwoord in het jaar van oplevering. Voorzieningen voor verwachte verliezen worden genomen in de periode waarin vast komt te staan dat sprake is van verliesgevendende projecten en worden in mindering gebracht op de post onderhanden projecten.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is gesplitst in kapitaal en algemene en overige reserves. Binnen de algemene en overige reserves is een splitsing aangebracht tussen niet-collectief gefinancierd vermogen (algemene reserves) en collectief gefinancierd vermogen (algemene reserve aanvaardbare kosten).

De segmentering van het vermogen en de resultatenrekening is gebaseerd op het onderscheid tussen collectief gefinancierde activiteiten, de zogenaamde 1^e geldstroomactiviteiten, gefinancierd vanuit Beschikbaarheidsbijdragen, DBC-zorgproducten en Rijkssubsidies en niet-collectief gefinancierde activiteiten, de zogenaamde overige geldstromen, gefinancierd vanuit NWO, KNAW en EU subsidies, collectiebusfondsen en andere private geldstromen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op balansdatum bestaan. Voorzieningen worden gewaardeerd op basis van de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De gehanteerde systematiek staat vermeld in de toelichting op de balans.

De voorziening arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is bepaald door de waarde te berekenen van de som van de individuele rechten van de betrokken medewerkers met betrekking tot de WIA en de WGA alsmede een inschatting van de kosten van de eerste twee ziektejaren van medewerkers die na hun ziekte niet meer terugkeren in het arbeidsproces.

De voorziening werkloosheidsuitkeringen en sociaal beleid is bepaald door sommatie van de individuele rechten van de betrokken medewerkers waarbij rekening is gehouden met de kans dat betrokkenen na verloop van tijd elders werk zullen vinden.

De voorziening seniorenregeling is bepaald door berekening van de som de opgebouwde individuele rechten van de betrokken medewerkers.

De voorziening jubileumuitkeringen is bepaald door de berekening van de som van de individuele rechten van de betrokken medewerkers.

De voorziening persoonlijk budget is bepaald door de sommatie van de opgebouwde individuele rechten van de betrokken medewerkers.

De voorziening groot onderhoud is bepaald door de sommatie van de geprognosticeerde toekomstige lasten van

onderhoudsbeurten voor projecten met een onderhoudsfrequentie die gelijk of groter is dan 5 jaar. Aanvullend zijn binnen deze voorziening tevens opgenomen een voorziening voor brandbeschermingsmaatregelen en een voorziening voor de upgrade van laboratoria.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden, overige te betalen posten en derivaten.

Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten ('embedded derivative'). Deze worden door de instelling gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn, indien een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen en het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening.

Financiële instrumenten, inclusief de van de basiscontracten gescheiden afgeleide financiële instrumenten, worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien instrumenten niet zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de resultatenrekening, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

In contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Verstekte leningen en overige vorderingen

Verstekte leningen en overige vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Afgeleide financiële instrumenten

Afgeleide instrumenten worden gewaardeerd op kostprijs of lagere marktwaarde, tenzij hedge accounting onder het kostprijs hedge model wordt toegepast.

Indien kostprijs hedge accounting wordt toegepast, vindt eerste waardering plaats tegen reële waarde. Zolang het afgeleide instrument betrekking heeft op afdekking van het specifieke risico van een toekomstige transactie die naar verwachting zal plaatsvinden, vindt geen herwaardering van dit instrument plaats. Zodra de verwachte toekomstige transactie leidt tot verantwoording in de resultatenrekening, wordt de met het afgeleide instrument samenhangende winst of het met het afgeleide instrument samenhangende verlies in de resultatenrekening verwerkt.

Indien afgeleide instrumenten aflopen of worden verkocht, worden de afdekkingsrelaties beëindigd. De cumulatieve winst die of het cumulatieve verlies dat tot dat moment nog niet in de resultatenrekening was verwerkt, wordt als overlopende post in de balans opgenomen totdat de afgedekte transacties plaatsvinden.

Indien de transacties naar verwachting niet meer plaatsvinden, wordt de cumulatieve winst of het cumulatieve verlies overgeboekt naar de resultatenrekening.

De instelling documenteert de hedgerelaties in specifieke hedgedocumentatie en toetst periodiek de effectiviteit van de hedgerelaties door vast te stellen dat geen sprake is van overhedges.

Indien afgeleide instrumenten niet langer voldoen aan de voorwaarden voor hedge accounting, aflopen of worden verkocht of wanneer de instelling niet langer kiest voor hedge accounting wordt hedge accounting beëindigd.

Het LUMC past kostprijs hedge accounting toe op de verwerking van de renteswaps ter afdekking van het renterisico op de variabel rentende leningen.

Financiële instrumenten die deel uitmaken van een handelsportefeuille

Financiële instrumenten (activa en verplichtingen) die worden aangehouden voor handelsdoeleinden worden gewaardeerd tegen reële waarde en wijzigingen in die reële waarde worden verantwoord in de

resultatenrekening. In de eerste periode van waardering worden toerekenbare transactiekosten als last in de resultatenrekening verwerkt.

De in de jaarrekening gehanteerde grondslagen van resultaatbepaling:

Baten en lasten

De baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van de historische kosten. Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn, baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn. Baten en lasten uit voorgaande boekjaren die in het rapportagejaar zijn geconstateerd, worden aan dit boekjaar toegerekend.

Specifieke aandachtspunten omzet in de jaarrekening 2017

Inleiding

De landelijke onzekerheden met betrekking tot de omzetverantwoording voor instellingen voor medisch specialistische zorg (ziekenhuizen, UMC's en ZBC's) zijn de afgelopen jaren verder verminderd. Sinds het jaar 2012 is sprake van landelijke onzekerheden rondom de omzetverantwoording. In 2014 zijn de risico's drastisch afgenomen met de invoering van de vaststelling van de uitkomsten van het expertonderzoek naar de omzetverantwoording 2012 en 2013 en de vaststelling van transitiebedragen. In 2015 tot en met 2017 zijn de risico's verder verminderd.

De resterende in de jaarrekening 2017 van toepassing zijnde (landelijke) aandachtspunten voor het Leids Universitair Medisch Centrum hebben betrekking op:

1. Afwikkeling rechtmatigheidscontroles MSZ 2016;
2. Rechtmatigheidscontroles MSZ 2017;
3. Toerekening van de contractafspraken met de zorgverzekeraars op schadejaar aan het boekjaar en afwikkeling oude jaren;

Bij de omzetbepaling van de DBC zorgproducten en overige zorgproducten heeft het Leids Universitair Medisch Centrum de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling gehanteerd zoals opgenomen in deze paragraaf van de jaarrekening. Hierbij zijn de voorlopige uitkomsten van het aanvullend omzetonderzoek 2017 meegenomen en is de "*Handreiking Rechtmatigheidscontroles 2017 Medisch Specialistische Zorg*" gevolgd.

Toelichting (landelijke) onzekerheden jaarrekening 2017

De van toepassing zijnde (landelijke) aandachtspunten in de jaarrekening 2017 zijn (inclusief de status hiervan) hierna toegelicht voor het Leids Universitair Medisch Centrum:

1. Afwikkeling rechtmatigheidscontroles MSZ 2016

Het Leids Universitair Medisch Centrum heeft de over de uitkomsten van het zelfonderzoek 2016 finale overeenstemming bereikt met de zorgverzekeraars. De uitkomsten van de onderhandelingen hierover met de zorgverzekeraars zijn verwerkt in deze jaarrekening en dit heeft niet geleid tot materiële wijzigingen van de in de jaarrekening 2016 opgenomen nuancerings.

2. Rechtmatigheidscontroles MSZ 2017

De NFU, NVZ en ZN hebben een Handreiking Rechtmatigheidsonderzoek MSZ 2017 gepubliceerd. Deze rechtmatigheidscontroles worden beoordeeld door de representerende zorgverzekeraars. Op basis van dit oordeel zullen alle verzekeraars gezamenlijk over de rechtmatigheid van de facturatie 2017 concluderen. De instelling heeft, voor de jaarrekening deels op basis van een risicoanalyse, onderzoek verricht naar de risico's die voor het Leids Universitair Medisch Centrum materieel zijn. In deze risicoanalyse zijn de uitkomsten van eerder uitgevoerde aanvullende omzetonderzoeken en beschikbare overige in- en externe controles betrokken.

Daarnaast is het Leids Universitair Medisch Centrum bezig op basis van deze handreiking het onderzoek inzake 2017 af te ronden. De voorlopige uitkomsten zijn betrokken bij het opstellen van deze jaarrekening en het inschatten van de risico's die voortvloeien uit geconstateerde onjuiste registraties en/of declaraties, rekening houdende met de contractafspraken met zorgverzekeraars. Naar verwachting volgt in het najaar 2018 uitsluitel over dit onderzoek. Dit kan naar verwachting van de raad van bestuur van het Leids Universitair Medisch Centrum leiden tot niet-materiële, nagekomen baten of lasten. Waar nodig heeft het Leids Universitair Medisch Centrum nuancerings geboekt.

Doelmatigheidscontroles over 2017 zullen door de zorgverzekeraars nog uitgevoerd (kunnen) worden.

Het Leids Universitair Medisch Centrum gaat er van uit dat dit geen financieel effect met terugwerkende kracht

heeft. Privaatrechtelijk heeft het Leids Universitair Medisch Centrum geen afspraken terzake gemaakt met zorgverzekeraars, anders dan verwerking van de aandachtspunten zoals opgenomen in het landelijke omzetonderzoek en het bepalen van de toekomstige handelswijze op nieuwe doelmatigheidsaspecten. De uit de genoemde werkzaamheden en controles voortvloeiende beste inschatting van het financieel effect op de omzet en daarmee samenhangende posten is verwerkt in deze jaarrekening. Omdat er op dit moment nog geen duidelijkheid is verstrekt door de NZa is over de exacte wijze waarop de controles van de dure geneesmiddelen (punt 8) worden uitgezet, is in de inschattingen van de voorzieningen uitgegaan van de uitkomsten van het rechtmatigheidsonderzoek uit voorgaande jaren.

3. Toerekening van de contractafspraken met de zorgverzekeraars op schadejaar aan het boekjaar en afwikkeling oude jaren

Het Leids Universitair Medisch Centrum heeft met de zorgverzekeraars voor 2017 schadelastafspraken op basis van aanneemsommen respectievelijk plafondatafspraken gemaakt. Toerekening van de schadelastafspraken aan het boekjaar 2017 heeft plaatsgevonden op basis van een beste schatting van het voortgangpercentage ultimo 2017 in lijn met de Handreiking omzetverantwoording, rekening houdend met de verwachte effecten van het rechtmatigheidsonderzoek. Deze correcties zijn conform de Handreiking omzetverantwoording op de omzet 2017 in mindering gebracht en waar nodig verwerkt in de waardering van het onderhanden werk ultimo 2017. De uiteindelijke uitkomsten zullen later blijken uit de afrekeningen met zorgverzekeraars. In deze jaarrekening is de beste inschatting van het financieel effect op de omzet en daarmee samenhangende posten verwerkt. Ook afrekening van oude schadelastjaren met zorgverzekeraars kan nog tot nagekomen effecten leiden. Het Leids Universitair Medisch Centrum heeft de jaren tot en met 2014 afgerekend.

Conclusie Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur heeft ten behoeve van de bepaling van het resultaat en de financiële positie de best mogelijke schattingen gemaakt op basis van de beschikbare informatie, onder andere met betrekking tot bovenstaande aspecten van de omzetverantwoording. De Raad van Bestuur is van mening dat, met voornoemde toelichting, de jaarrekening het vereiste inzicht geeft in het resultaat en de financiële positie van het Leids Universitair Medisch Centrum op basis van de ons nu bekende feiten en omstandigheden.

Subsidies

De subsidies betreffen de vastgestelde Rijkssubsidies van het Ministerie van OC en W (Rijksbijdrage werkplaatsfunctie en medische faculteit) en het Ministerie van VWS (beschikbaarheidsbijdragen voor opleidingen).

Overige bedrijfsopbrengsten

De overige bedrijfsopbrengsten zijn gebaseerd op aan derden gefactureerde of doorberekende bedragen voor geleverde goederen en diensten, onder aftrek van eventuele omzetbelasting en kortingen. Onder de overige dienstverlening staan mede opgenomen subsidies inzake onderwijs- en onderzoeksprojecten inclusief de mutatie op het onderhanden werk.

Personeelskosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn.

Het LUMC heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling bij het pensioenfonds ABP. De verschuldigde werkgeverspremies, welke voortvloeien uit deze regeling, zijn tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Pensioenen

De verplichtingen, die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. LUMC betaalt hiervoor premies waarvan ongeveer 70% door de werkgever wordt betaald en 30% door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfonds. Daarbij behoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad. De 'nieuwe' dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad nu minder sterk schommelen. In december 2017 bedroeg de dekkingsgraad 104,4%. Het vereiste niveau van de dekkingsgraad is 128%. Het pensioenfonds verwacht volgens het herstelplan binnen 12 jaar hieraan te kunnen voldoen en voorziet geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen

door te voeren. Het LUMC heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Het LUMC heeft daarom alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Afschrijvingen

Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de materiële vaste activa.

Overige bedrijfskosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Onder de overige opbrengsten financiële vaste activa en effecten staat het resultaat op deelnemingen verantwoord alsmede de rente op verstrekte leningen.

Kasstroomoverzicht

Bij de opstelling van het kasstroomoverzicht is de indirecte methode gehanteerd.

Grondslagen voor gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Waarderingsgrondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens (WNT) heeft de instelling zich gehouden aan de wet- en regelgeving inzake de WNT, waaronder de instellingsspecifieke (sectorale) regels.

II.6 Toelichting op de geconsolideerde balans

1. Immateriële vaste activa

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Oprichtings- en aanloopkosten	6	4
Totaal	<u>6</u>	<u>4</u>

Het verloop van de immateriële activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	4	9
Bij: investeringen	3	0
Af: afschrijvingen	-1	-5
Boekwaarde per 31 december	<u>6</u>	<u>4</u>

De immateriële vaste activa hebben betrekking op aanloopkosten van GenomeScan B.V. (vergunningen en softwarelicenties).

2. Materiële vaste activa

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Bedrijfsgebouwen en terreinen	317.653	322.335
Machines en installaties	5.287	5.864
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	98.902	91.924
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering, onderhanden projecten	8.276	13.028
Totaal	<u>430.118</u>	<u>433.151</u>

Het verloop van de materiële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	433.151	435.767
Bij: investeringen	44.244	43.765
Af: afschrijvingen	-47.278	-46.160
Af: desinvesteringen	1	-221
Boekwaarde per 31 december	<u>430.118</u>	<u>433.151</u>

Een gebouw (Onderzoekgebouw) dient als zekerheid voor een langlopende schuld. Zie de melding onder de specificatie van de langlopende schulden in II.7.

Het verloopoverzicht materiële vaste activa staat vermeld onder de aanvullende gegevens en specificaties in II.7.

3. Financiële vaste activa

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Vordering start- en sloopkosten	5.059	5.344
Deelnemingen	6.137	7.677
Overige vorderingen	1.807	1.949
Totaal	<u>13.003</u>	<u>14.970</u>

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	14.970	14.508
Bij: verstrekte leningen	0	549
Af: kapitaalstorting	-91	14
Af: aandeel in resultaat deelnemingen	-1.449	-759
Af: latente belastingvordering	-34	1.050
Af: ontvangen afschrijvingsvergoeding	-377	-375
Af: ontvangen aflossing leningen	-16	-17
Boekwaarde per 31 december	<u>13.003</u>	<u>14.970</u>

Vordering start- en sloopkosten:

Als uitkering van de overgangsregeling kapitaallasten in verband met de introductie van prestatiebekostiging in 2011, is op grond van beleidsregel Nza/CU-2002 met de Nederlandse Zorgautoriteiten een vergoeding overeengekomen voor de resterende boekwaarde van de immateriële vaste activa (start- en sloopkosten) per ultimo 2010. Aangezien deze activa voor 75% via het WMG-budget worden gefinancierd is dit gedeelte van de boekwaarde in 2010 versneld afgeschreven. De waarde van de start- en sloopkosten ultimo 2017 betreft een vordering op het Ministerie van OC&W.

Deelnemingen:

In 2007 heeft ten behoeve van de oprichting van Sleutelnet B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. In 2016 heeft een aanvullende kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in Sleutelnet B.V. bedraagt ultimo 2017 € 132.000.

In 2010 heeft LUMC Participaties B.V. aandelen verkregen in Leiden Leeuwenhoek Pre-seed Fund B.V. De deelneming in Leiden Leeuwenhoek Pre-seed Fund B.V. bedraagt ultimo 2017 € 287.231.

In 2013 heeft in Bronovo Behandeladviescentrum Ouderengeneeskunde B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in BBO B.V. is beëindigd in 2017 door de verkoop van de aandelen (€ 91.000).

In 2013 heeft ten behoeve van de oprichting van Holland Particle Therapy Centre B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in Holland PTC B.V. bedraagt ultimo 2017 € 4.195.351

In 2013 heeft ten behoeve van de oprichting van Participatiemaatschappij InnovationQuarter B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in Participatiemaatschappij InnovationQuarter B.V. bedraagt ultimo 2017 € 500.000.

In 2015 heeft in de Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in de Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. bedraagt ultimo 2017 € 1.022.000.

Overige vorderingen:

Over de periode van 2010 tot en met 2012 heeft het LUMC aan de Stichting BioPartner Academisch Bedrijven Centrum leningen verstrekt ter hoogte van € 2.195.000. Voor deze leningen is ultimo 2013 een voorziening voor oninbaarheid gevormd. Eind 2016 zijn 4 nieuwe overeenkomsten gesloten met Stichting BioPartner ABC. De nieuwe overeenkomsten bevatten zowel de eerdergenoemde leningen als een vooruitbetaald bedrag ad.

€ 600.000, waarvoor ultimo 2013 eveneens een voorziening is gevormd. De leningen zijn ultimo 2017 voorzien voor het volledige bedrag ad € 2.795.000.

In 2013 heeft het LUMC een 15-jarige annuïteitenlening van € 250.000 verstrekt voor een verbouwing van een ruimte voor diagnostiek in Lisse. Ultimo 2017 bedraagt het saldo van deze lening € 168.000.

In 2016 heeft het LUMC een vordering op de Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. als gevolg van het aandeel in het waarborgkapitaal van de Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. De vordering bedraagt ultimo 2017 € 149.000.

In 2016 heeft het LUMC aan de Stichting Bio Science Park foundation twee leningen verstrekt van € 200.000. De totale lening aan Bio Science Park foundation bedraagt ultimo 2017 € 400.000.

Het verloopoverzicht financiële vaste activa staat vermeld onder de aanvullende gegevens en specificaties in II.7.

4. Voorraden

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Centraal magazijn	829	499
Apotheek	3.157	2.969
Centrale sterilisatiedienst	223	201
Implantaten	414	0
Bloedprodukten	130	117
Af: voorziening voor incurant	-26	-26
Totaal	<u>4.727</u>	<u>3.760</u>

De geactiveerde voorraden zijn de voorraden die zijn opgeslagen in een aantal centrale magazijnen.

In 2017 is een aanvang gemaakt met de registratie van implantaten die op voorraad liggen op de afdelingen.

Overige afdelingsvoorraden worden niet opgevoerd. De hoogte van de voorziening incurante voorraden is bepaald op basis van de omloopsnelheid per artikel.

5. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten gereguleerd segment	15.221	18.010
Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten vrij segment	24.760	30.378
Af: ontvangen voorschotten onderhanden werk	-35.848	-37.238
Af: voorziening onderhanden werk	-3.483	-6.084
Totaal	<u>650</u>	<u>5.066</u>

Het onderhanden werk is bepaald door middel van de landelijke onderhanden werk grouper. De ontvangen voorschotten zijn gebaseerd op de contractueel gemaakte afspraken met verzekeraars en hebben betrekking op zowel het gereguleerde als vrije segment. De voorziening bestaat uit een inschatting van de verwachte uitkomsten uit de handreiking en materiële controles.

6. Vorderingen en schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk -overschot (x 1.000)

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>t/m 2016</u>	<u>2017</u>	<u>totaal</u>
	€	€	€
Saldo per 1 januari	-332		-332
Financieringsverschil boekjaar		91	91
Correcties voorgaande jaren	7		7
Betalingen/ontvangsten	464		464
Sub-totaal mutatie boekjaar	<u>471</u>	<u>91</u>	<u>562</u>
Saldo per 31 december	<u>139</u>	<u>91</u>	<u>230</u>
		<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
Waarvan gepresenteerd als:			
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort		230	40
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot		0	372
		<u>230</u>	<u>-332</u>

De vordering heeft betrekking op de stichting Curium-LUMC betreffende het financieringsverschil Wet langdurige zorg (voorheen AWBZ) en het LUMC en betreffende de vergoeding voor de GGZ inzake de Normatieve Huisvestingscomponent (NHC).

7. Debiteuren en overige vorderingen (x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Debiteuren	59.282	85.942
Nog te factureren omzet en overige vorderingen	94.217	119.829
Af: voorziening overschrijding declaratieplafonds	-32.362	-85.899
Vooruitbetaalde bedragen	3.650	3.149
Nog te ontvangen bedragen	623	2.843
Totaal	<u>125.410</u>	<u>125.864</u>

Onder debiteuren zijn opgenomen de vorderingen op zorgverzekeraars en patiënten. Op de vorderingen op debiteuren is de voorziening dubieuze debiteuren van € 0,4 miljoen (2016: € 0,5 miljoen) in mindering gebracht.

Onder nog te factureren omzet en overige vorderingen is opgenomen het nog te factureren bedrag wegens DBC's / DBC-zorgproducten en overige verrichtingen. Het betreft bedragen die pas na afloop van het boekjaar in rekening zijn gebracht maar die wel betrekking hebben op het afgesloten boekjaar. De daling wordt veroorzaakt door het eerder op gang komen van de facturatie over het schadelastjaar 2017 in 2017.

De voorziening overschrijding declaratieplafonds van € 32,4 miljoen bestaat uit mutaties vanwege de overschrijding van de aanneemsommen / plafonds. De daling wordt veroorzaakt door het terugbetalen van plafondoverschrijdingen aan zorgverzekeraars.

8. Liquide middelen

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Bankrekeningen	117.635	116.036
Kassen	44	59
Totaal	<u>117.679</u>	<u>116.095</u>

De kas- en banksaldi zijn vrij beschikbaar, er zijn geen deposito's afgesloten.

9. Eigen vermogen

(x 1.000)

Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Kapitaal	18	18
Algemene en overige reserves	278.748	249.648
Totaal eigen vermogen	<u>278.766</u>	<u>249.666</u>
Aandeel derden in groepsvermogen	817	588
Totaal groepsvermogen	<u>279.583</u>	<u>250.254</u>

Kapitaal*Het verloop is als volgt weer te geven:*

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2017</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2017</u>
	€	€	€	€
Kapitaal	18	0	0	18
Totaal	<u>18</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>18</u>

Algemene en overige reserves*Het verloop is als volgt weer te geven:*

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2017</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2017</u>
	€	€	€	€
Algemene reserve	68.747	6.653	0	75.400
Algemene reserve aanvaardbare kosten	180.901	22.447	0	203.348
Totaal algemene en overige reserves	<u>249.648</u>	<u>29.100</u>	<u>0</u>	<u>278.748</u>
Totaal eigen vermogen	249.666	29.100	0	278.766
Aandeel derden in groepsvermogen *	588	229	0	817
Totaal groepsvermogen	<u>250.254</u>	<u>29.329</u>	<u>0</u>	<u>279.583</u>

* Het aandeel derden in het groepsvermogen wordt gevormd door een minderheidsbelang (40%) van Cardiologie Centrum Voorschoten B.V. en een minderheidsbelang (48,9%) van Poli Apotheek LUMC B.V.

Voor de personele voorzieningen en reserveringen is een aanpassing conform RJ-voorschriften doorgevoerd. Dit heeft retrospectief plaatsgevonden met aanpassing van de vergelijkende cijfers en verwerking van het cumulatieve verschil van de jaren voor 2016 in het beginvermogen van voorgaand boekjaar. Het resultaat 2016 neemt toe met € 0,1 miljoen en het beginvermogen 2016 daalt met € 4,4 miljoen. Per saldo bedraagt de totale correctie derhalve € 4,3 miljoen. De vergelijkende cijfers 2016 zijn in de beginbalans aangepast conform onderstaande specificatie.

Aanpassing eigen vermogen 2016

(x 1.000)

Kapitaal	Oud		Nieuw		
<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per	Aanpassing	Saldo per	Resultaat-	Saldo per
	1-jan-2016		1-jan-2016	bestemming	31-dec-2016
	€	€	€	€	€
Kapitaal	18	0	18	0	18
	<u>18</u>	<u>0</u>	<u>18</u>	<u>0</u>	<u>18</u>

Algemene en overige reserves

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per	Aanpassing	Saldo per	Resultaat-	Saldo per
	1-jan-2016		1-jan-2016	bestemming	31-dec-2016
	€	€	€	€	€
Algemene reserve	53.065	0	53.065	15.682	68.747
Algemene reserve aanvaardbare kosten	177.663	-4.395	173.268	7.633	180.901
Totaal algemene en overige reserves	<u>230.728</u>	<u>-4.395</u>	<u>226.333</u>	<u>23.315</u>	<u>249.648</u>
Totaal eigen vermogen	230.746	-4.395	226.351	23.315	249.666
Aandeel derden in groepsvermogen	439	0	0	149	588
Totaal groepsvermogen	<u>231.185</u>	<u>-4.395</u>	<u>226.351</u>	<u>23.464</u>	<u>250.254</u>

Specificatie aansluiting geconsolideerd - enkelvoudig vermogen 31 december 2017 en resultaat over 2017

(x 1.000)

	Eigen	Resultaat
	vermogen	
	€	€
Enkelvoudig eigen vermogen en resultaat:	268.235	28.822
Stichting Houdster van Aandelen Medipark B.V.	5.655	125
Stichting Trombosedienst Leiden en omstreken	607	69
Stichting Curium Academisch Centrum voor kinder- en jeugdpsychiatrie	4.191	126
Stichting Leiden Regenerative Medicine Platform	5	0
Stichting Contacten Bedrijfsleven	74	-7
LUMC Participaties B.V.	0	0
Poli Apotheek LUMC B.V.	697	185
Cardiologie Centrum Voorschoten B.V.	119	49
GenomeScan B.V. (50%)	0	-40
Totaal geconsolideerd eigen vermogen en resultaat	<u>279.583</u>	<u>29.329</u>

Resultaten kunnen afwijken van de bedragen op pagina 13 omdat in het resultaat zowel het resultaat 2017 is opgenomen alsmede eventuele correcties op resultaten uit voorgaande jaren.

In de aansluiting worden de vermogens en resultaten van groepsmaatschappijen opgenomen die staan vermeld in de algemene toelichting (II.4). Het vermogen en resultaat van Medipark B.V., Leiden Regenerative Medicine Platform B.V. en Leiden Leeuwenhoek Pre-seed Fund B.V. zijn hierbij buiten beschouwing gelaten aangezien deze posten in de geconsolideerde jaarrekening zijn geëlimineerd als deelneming van resp. de Stichting Houdster van Aandelen Medipark B.V, Stichting Leiden Regenerative Medicine Platform B.V. en LUMC Participaties B.V. De vermogens van LUMC Participaties B.V., Poli Apotheek LUMC B.V., Cardiologie Centrum Voorschoten B.V. en GenomeScan B.V. zijn opgenomen onder aftrek van de netto vermogenswaarde waaronder zij staan opgenomen in de enkelvoudige jaarrekening LUMC. De resultaten van deze deelnemingen zijn gecorrigeerd voor het procentuele aandeel LUMC dat in het enkelvoudige resultaat is verantwoord.

10. Voorzieningen

(x 1.000)

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per 1-jan-2017	Dotatie	Onttrekking	Saldo per 31-dec-2017
	€	€	€	€
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	5.788	4.932	1.157	9.563
Werkloosheidsuitkeringen	1.194	1.146	1.749	591
Seniorenregeling	118	0	80	38
Jubileumuitkeringen	3.110	622	404	3.328
Persoonlijk budget	6.539	4.222	4.514	6.247
Groot onderhoud	51.407	6.093	5.719	51.781
Overige	1.307	45	50	1.302
Totaal	69.463	17.060	13.673	72.850

Toelichting in welke mate de overige voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

	<u>31-dec-2017</u>
Kortlopend deel van de overige voorzieningen (< 1 jr.)	14.038
Langlopend deel van de overige voorzieningen (> 1 jr.)	58.812
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	22.182

De voorziening arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is bepaald door de waarde te berekenen van de som van de individuele rechten van de betrokken medewerkers met betrekking tot de WIA en de WGA alsmede een inschatting van de kosten van de eerste twee ziektejaren van medewerkers die na hun ziekte niet meer terugkeren in het arbeidsproces.

De voorziening werkloosheidsuitkeringen en sociaal beleid is bepaald door sommatie van de individuele rechten van de betrokken medewerkers waarbij rekening is gehouden met de kans dat betrokkenen na verloop van tijd elders werk zullen vinden.

De voorziening seniorenregeling is bepaald door berekening van de som de opgebouwde individuele rechten van de betrokken medewerkers.

De voorziening jubileumuitkeringen is bepaald door de berekening van de som van de individuele rechten van de betrokken medewerkers.

De voorziening persoonlijk budget is bepaald door de sommatie van de opgebouwde individuele rechten van de betrokken medewerkers.

De voorziening groot onderhoud is bepaald door de sommatie van de geprognosticeerde toekomstige lasten van onderhoudsbeurten voor projecten met een onderhoudsfrequentie die gelijk of groter is dan 5 jaar. Aanvullend zijn binnen deze voorziening tevens opgenomen een voorziening voor brandbeschermingsmaatregelen en een

voorziening voor de upgrade van laboratoria. Deze laatste voorziening zal in 2018 opnieuw worden beoordeeld aan de hand van het nieuwe strategisch huisvestingsplan op basis van de uitgangspunten en besluiten in 2018.

Onder de overige voorzieningen is van de Stichting Curium-LUMC opgenomen een voorziening LFB-verlof conform de CAO GGZ-sector.

Voor de personele voorzieningen en reserveringen is een aanpassing conform RJ-voorschriften doorgevoerd. Dit heeft retrospectief plaatsgevonden met aanpassing van de vergelijkende cijfers en verwerking van het cumulatieve verschil van de jaren voor 2016 in het beginvermogen van voorgaand boekjaar. Het resultaat 2016 neemt toe met € 0,1 miljoen en het beginvermogen 2016 daalt met € 4,4 miljoen. Per saldo bedraagt de totale correctie derhalve € 4,3 miljoen. De vergelijkende cijfers 2016 zijn in de beginbalans aangepast conform onderstaande specificatie.

Aanpassing voorzieningen 2016

	(x 1.000)				
	Oud		Nieuw		Saldo per
	Saldo per	Aanpassing	Saldo per	Mutatie	31-dec-2016
	1-jan-2016		1-jan-2016		31-dec-2016
	€	€	€	€	€
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	4.796	267	5.063	725	5.788
Werkloosheidsuitkeringen	1.816	0	1.816	-622	1.194
Seniorenregeling	292	0	292	-174	118
Jubileumuitkeringen	2.895	0	2.895	215	3.110
Persoonlijk budget	6.460	0	6.460	79	6.539
Groot onderhoud	52.723	0	52.723	-1.316	51.407
Overige	1129	0	1.129	178	1.307
Totaal	70.111	267	70.378	-915	69.463

11. Langlopende schulden**(x 1.000)***De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Schulden aan kredietinstellingen	121.804	129.818
Investeringssubsidie à fonds perdu	25.362	27.821
Overige schulden en vooruitontvangen bedragen	11.113	14.948
Totaal	<u>158.279</u>	<u>172.587</u>

Het verloop van de schulden aan kredietinstellingen is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	161.285	186.776
Bij: nieuwe leningen	476	361
Af: aflossingen	31.474	25.852
Stand per 31 december	<u>130.287</u>	<u>161.285</u>
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	8.483	31.467
Stand langlopende schulden per 31 december	<u>121.804</u>	<u>129.818</u>

Het verloop van de investeringssubsidie à fonds perdu is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	27.821	30.296
Af: onttrekkingen	-2.459	-2.475
Stand per 31 december	<u>25.362</u>	<u>27.821</u>

Het verloop van de overige schulden en vooruitontvangen bedragen is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	14.948	14.623
Af: onttrekkingen	-3.835	325
Stand per 31 december	<u>11.113</u>	<u>14.948</u>

Toelichting in welke mate de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichting	8.483	31.467
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.), (balanspost)	158.279	172.587
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	115.261	123.053

Het aflossingsbedrag voor 2018 ad € 8.483.000 (2017: € 31.467.000) is opgenomen onder de kortlopende schulden.

De à fonds perdu financiering heeft betrekking op de registratie van de door het Ministerie van OC en W, via de à fonds perdu financiering die gold tot 1 januari 1988, beschikbaar gestelde middelen voor de aanschaf van vaste activa, onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen op deze activa. Over deze beschikbaar gestelde middelen is geen rente verschuldigd. In 2017 is hieraan € 2,5 miljoen onttrokken. De waarde ultimo 2017 bedraagt € 25,4

miljoen.

De overige schulden en vooruitontvangen bedragen hebben betrekking op:

Vooruitontvangen kapitaalslasten nieuwbouw, sloop- en startkosten van het Ministerie van OC en W. Dit heeft betrekking op vooruitontvangen bedragen inzake afschrijving en rente nieuwbouw, sloop- en startkosten. Jaarlijks wordt het verschil tussen 25% van de afschrijvings- en rentekosten van de projectkosten die ten laste van de resultatenrekening zijn gebracht en de vergoeding hiervoor van het Ministerie van OC en W ten laste van deze post gebracht. In 2017 is hieraan € 0,5 miljoen gedoteerd. De waarde ultimo 2017 bedraagt € 11,1 miljoen.

De integratie van de Medische Faculteit Leiden van de Universiteit Leiden in het LUMC, waarbij het vermogen van de Faculteit per 01-01-2003 als langlopende schuld aan de Universiteit is opgenomen (€ 4,4 miljoen). In onderling overleg is besloten de schuld in december 2017 vervroegd (volledig) af te lossen.

Bij een lening van een kredietinstelling is gebruik gemaakt van derivaten. Voor een toelichting daarop wordt verwezen naar de niet uit de balans blijvende opgenomen activa en verplichtingen.

Een overzicht van de onderhandse en hypothecaire leningen staat vermeld onder de aanvullende gegevens en specificaties in II.7.

12. Overige kortlopende schulden

(x 1.000)

<i>De specificatie is als volgt :</i>	2017	2016
	€	€
Schulden aan kredietinstellingen	3.133	176
Crediteuren	32.871	38.558
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	8.483	31.467
Belastingen en sociale premies	15.527	15.370
Schulden terzake pensioenen	5.522	4.774
Vakantiegeld	15.126	14.068
Vakantiedagen	19.201	19.103
Overige schulden	406	338
Nog te betalen kosten	13.578	15.972
Vooruitontvangen opbrengsten	67.264	66.448
Totaal	<u>181.111</u>	<u>206.274</u>

Onder de aflossingsverplichtingen langlopende leningen 2016 is begrepen de contractuele aflossing van een bulletlening van € 23 miljoen per 01-01-2017.

Onder de vooruitontvangen opbrengsten is een saldo ad € 57,6 miljoen (2016: € 53,4 miljoen) opgenomen inzake onderhanden werk op projecten, bestaande uit een debet saldo van € 20,8 miljoen (2016: € 22,7 miljoen) en een creditsaldo van € 78,4 miljoen (2016: € 76,1 miljoen).

Verloopoverzicht onderhanden werk op projecten

(x 1.000)

(binnen de vooruitontvangen opbrengsten)

	2017	2016
	€	€
Stand per 1 januari	53.374	57.312
Af: debiteringen	-72.207	-80.320
Bij: crediteringen	76.427	76.382
Stand per 31 december	<u>57.594</u>	<u>53.374</u>

Voor de personele voorzieningen en reserveringen is een aanpassing conform RJ-voorschriften doorgevoerd. Dit heeft retrospectief plaatsgevonden met aanpassing van de vergelijkende cijfers en verwerking van het cumulatieve verschil van de jaren voor 2016 in het beginvermogen van voorgaand boekjaar. Het resultaat 2016 neemt toe met € 0,1 miljoen en het beginvermogen 2016 daalt met € 4,4 miljoen. Per saldo bedraagt de totale correctie derhalve € 4,3 miljoen. De vergelijkende cijfers 2016 zijn in de beginbalans aangepast conform onderstaande specificatie.

Aanpassing overige kortlopende schulden 2016

(x 1.000)

	Oud Saldo per 1-jan-2016 €	Aanpassing €	Nieuw Saldo per 1-jan-2016 €	Mutatie €	Saldo per 31-dec-2016 €
Schulden aan kredietinstellingen	0	0	0	176	176
Crediteuren	28.411	0	28.411	10.147	38.558
Aflossingsverpl. langlopende leningen	9.550	0	9.550	21.917	31.467
Belastingen en sociale premies	12.954	0	12.954	2.416	15.370
Schulden terzake pensioenen	4.768	0	4.768	6	4.774
Vakantiegeld	13.340	0	13.340	728	14.068
Vakantiedagen	16.758	4.128	20.886	-1.783	19.103
Schuld u.h.v. van nacalc. doorloop DBC's	132	0	132	-132	0
Overige schulden	221	0	221	117	338
Nog te betalen kosten	11.835	0	11.835	4.137	15.972
Vooruitontvangen opbrengsten	76.906	0	76.906	-10.458	66.448
Totaal	174.875	4.128	179.003	27.271	206.274

Niet uit de balans blijvende opgenomen activa en verplichtingen

Pensioenregeling:

De pensioentoezegging is ondergebracht bij de Stichting Pensioenfonds ABP. Deze pensioenregeling kwalificeert zich als een toegezegde pensioenregeling, hetgeen inhoudt dat een eventueel tekort door de werkgever dient te worden aangevuld. Ingeval deze regeling van toepassing is schrijven de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor dat het aandeel in het overschot of tekort van de pensioentoezegging in de balans van de werkgever dient te worden opgenomen. Door de Stichting Pensioenfonds ABP is aangegeven dat er geen consistente en betrouwbare basis is om de verplichting, fondsbeleggingen en kosten toe te rekenen aan de separate deelnemende partijen, waardoor het LUMC gebruik maakt van de vrijstelling onder RJ 271-310 om de toegezegde pensioenregeling te behandelen als een toegezegde bijdrageregeling.

Macrobeheersingsinstrument:

Het macrobeheersinstrument (MBI) kan door de minister van VWS ingezet worden om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen. De minister heeft voor verschillende subsectoren in de zorg een MBI ingesteld, waarvan de volgende omzetplafonds voor 2017 relevant zijn voor het LUMC:

- MBI-omzetplafond medisch specialistische zorg (TB/REG-17631-01)
- MBI-omzetplafond geneeskundige geestelijke gezondheidszorg (TB/REG-17639-01)

Door de NZa wordt het omzetplafond per instelling vastgesteld, welke afhankelijk is van de realisatie van het MBI-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. De minister van VWS zou uiterlijk vóór 1 december van het opvolgende jaar moeten beslissen over inzet van het MBI, als sprake is van een overschrijding. In de afgelopen jaren is gebleken dat deze periode van elf maanden te kort is om de werkelijke realisatie vast te stellen, met als gevolg dat de realisatie voor meerdere voorgaande jaren nog niet is vastgesteld. Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 bestaat derhalve nog geen inzicht in de realisatie van het MBI-omzetplafond over 2017 en de nog niet afgewikkelde voorgaande jaren. Ook is nog onduidelijk of er daadwerkelijk sprake zal zijn van het inzetten van het macrobeheersinstrument. Wel geldt dat dit wettelijk gezien mogelijk is om dit bij een vastgestelde overschrijding te doen. Het LUMC is daarom nu niet in staat een betrouwbare schatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze

verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans per 31 december 2017.

Derivaten:

Het LUMC heeft in 2012 een renteswap afgesloten gekoppeld aan een langlopende lening van € 25 miljoen. De renteswap heeft een gefixeerde rente van 2,37% voor de volledige looptijd van de 20-jarige lening. De rente op deze lening bedraagt 6-maands euribor met een opslag van 0,08%. De opslag wordt na 3 jaar opnieuw vastgesteld voor een nader overeen te komen periode. Ultimo 2017 bedroeg de reële waarde van deze swap € 2,5 miljoen negatief. Bij een negatieve reële waarde van de swap zijn margin calls niet van toepassing. Deze renteswap loopt af in 2032.

Medische claims:

Diverse patiënten hebben claims ingediend bij het LUMC in verband met schade als gevolg van medisch handelen door het LUMC. Het LUMC is hiervoor verzekerd via Centramed. Als onderdeel van de verzekering geldt een eigen risico van € 1,3 miljoen per jaar.

Garantstellingen:

Het LUMC staat voor 1/3 deel garant voor een kredietfaciliteit van € 90 miljoen van HollandPTC B.V. bij de Europese Investeringsbank. Op 31-12-2017 heeft HollandPTC € 60,5 miljoen van dit krediet opgenomen.

Verder zijn er verplichtingen aangegaan inzake lease en onderhoud van machines en installaties.

Gebeurtenissen na balansdatum:

Er hebben na balansdatum geen materiële gebeurtenissen plaatsgevonden die noodzaken tot bijstelling van de jaarrekening per 31 december 2017.

Verloopoverzicht investeringsruimte vooruitontvangen kapitaalslasten DHAZ

(x 1.000)

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Nog niet bestede investeringsruimte per 1 januari	64.454	49.707
Bij: indexering niet-bestede investeringsruimte	1.501	1.160
Bij: investeringsruimte verslagjaar	35.532	34.496
Af: investeringen verslagjaar	-17.159	-20.909
Beschikbare investeringsruimte 31 december	<u>84.328</u>	<u>64.454</u>

De totale investeringsruimte ultimo 2017 bedroeg € 84,3 miljoen. Het investeringsbudget van het LUMC in 2017 bedroeg € 35,5 miljoen (2016: € 34,5 miljoen). Dit betreft alleen het bouwdeel van de investeringsruimte.

II.7 Toelichting op de geconsolideerde resultatenrekening

13. Opbrengsten zorgprestaties

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Opbrengsten zorgverzekeringwet	440.059	410.382
Beschikbaarheidsbijdragen	89.000	87.800
Overige zorgprestaties	6.587	4.339
Totaal	<u>535.646</u>	<u>502.521</u>

De opbrengsten zorgverzekeringwet bestaan uit de opbrengsten uit de patiëntenzorg inclusief de GGZ. Deze zijn gestegen door de groei afspraken met verzekeraars en door enkele incidentele positieve effecten, waaronder de definitieve afwikkeling van de schadelastjaren 2012 t/m 2014 en de uitwerking van aangepaste regelgeving voor transplantatiezorg over het schadelastjaar 2016.

Onder de beschikbaarheidsbijdragen zijn de bijdragen opgenomen voor de Academische Component inclusief de kapitaallasten voor Opleiden, Trainen en Oefenen (OTO), voor Coördinatie traumazorg en Regionaal Overleg Acute Zorg (ROAZ) en voor Post Mortem Orgaanuitname (PMO). Deze stijgen als gevolg van indexatie.

De overige zorgprestaties bestaan uit onderlinge dienstverlening met andere zorgaanbieders en zijn gestegen als gevolg van een toename van de productie.

14. Subsidies

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rijksbijdrage werkplaatsfunctie en medische faculteit UMC's	136.034	133.901
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS	52.456	50.626
Totaal	<u>188.490</u>	<u>184.527</u>

De stijging onder de Rijksbijdrage werkplaatsfunctie en medische faculteit UMC's wordt veroorzaakt door de loon- en prijsbijstelling.

De stijging onder de Rijkssubsidie vanwege het Ministerie van VWS wordt veroorzaakt door een lager uitvalpercentage bij artsen in opleiding en de loon- en prijsbijstelling.

15. Overige bedrijfsopbrengsten

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Overige dienstverlening	104.379	106.241
Overige opbrengsten	22.523	22.975
Totaal	<u>126.902</u>	<u>129.216</u>

Onder overige dienstverlening staan subsidies inzake onderzoeks- en onderwijsprojecten. Onder de overige opbrengsten staan doorbelaste materiële en personele lasten.

16. Personeelskosten**(x 1.000)***De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Lonen en salarissen	395.262	369.012
Sociale lasten	38.788	37.235
Pensioenpremie	50.260	42.226
Andere personeelskosten	<u>13.580</u>	<u>12.608</u>
Sub-totaal	497.890	461.081
Personeel niet in loondienst	18.140	18.051
Totaal	<u><u>516.030</u></u>	<u><u>479.132</u></u>
Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment:		
Collectief gefinancierd	5.842	5.578
Niet-collectief gefinancierd	1.001	955
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u><u>6.843</u></u>	<u><u>6.533</u></u>

De FTE's hebben betrekking op personeel in loondienst van het LUMC, de Stichting Curium-LUMC, de Stichting Trombosedienst Leiden en Omstreken, Poli Apotheek LUMC B.V. , Cardiologie Centrum Voorschoten B.V. en GenomeScan B.V.

De lonen en salarissen zijn gestegen ten opzichte van 2016 door de stijging van de FTE's. Daarnaast hebben CAO effecten en een eenmalige uitkering in het kader van het loonruimteakkoord gezorgd voor een stijging van deze post voor het LUMC.

De stijging onder de sociale lasten is beperkt door het staken van premiebetaling van de werkhervattingskas in verband met het eigenrisicodragerschap van het LUMC. Daarnaast zijn de kosten in het kader van het eigenrisicodragerschap voor de Werkloosheidswet afgenomen.

De pensioenpremies zijn gestegen als gevolg van de stijging van de FTE's. Daarnaast is het premie percentage gestegen en de grondslag verhoogd.

De stijging onder de post andere personeelskosten voornamelijk is het gevolg van een toename van de functiegebonden kosten voor medisch specialisten. Zowel het aantal specialisten als het beschikbare budget is in 2017 verhoogd.

Relevante (neven)functies van de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht staan vermeld onder de overige gegevens in IV.5.

17. Afschrijvingen vaste activa**(x 1.000)***De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Afschrijvingen:		
- immateriële vaste activa	2	0
- materiële vaste activa	45.270	44.319
- financiële vaste activa	376	375
Totaal	<u><u>45.648</u></u>	<u><u>44.694</u></u>

	<u>2017</u>
<i>Aansluiting balansmutatie afschrijvingen vaste activa</i>	€
Afschrijvingen immateriële vaste activa	2
Afschrijvingen materiële vaste activa	47.278
Afschrijvingen financiële vaste activa	376
Onttrekking à fonds perdu financiering	-2.459
Dotatie vooruitontvangen bedragen	551
Doorberekende afschrijvingslasten	0
	<u>45.748</u>
Totaal mutatie in de balans	<u>45.748</u>
Verantwoord in de exploitatie:	
Afschrijvingen vaste activa	45.648
Bijzondere waardevermindering van vaste activa	100
	<u>45.748</u>
Totaal mutatie in de exploitatie	<u>45.748</u>

18. Bijzondere waardevermindering van vaste activa

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Materiële vaste activa	100	17
Totaal	<u>100</u>	<u>17</u>

De bijzondere waardevermindering is verantwoord in de jaarrekening van GenomeScan B.V (50% in verband met proportionele consolidatie).

19. Overige bedrijfskosten

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	19.464	18.832
Algemene kosten	49.123	50.700
Patiënt- en onderzoeksgebonden kosten	162.515	165.324
Onderhoud en energiekosten	15.357	17.444
Huur en leasing	2.594	1.867
Dotaties voorzieningen	6.138	5.230
Totaal	<u>255.191</u>	<u>259.397</u>

De afname van de patiënt- en onderzoeksgebonden kosten wordt veroorzaakt door een afname in de kosten voor onderzoek door derden en kostenreductie op de aanschaf van dure geneesmiddelen.

De lagere onderhoudskosten in 2017 zijn het gevolg van eenmalige verbouwingskosten in 2016 ten behoeve van een laboratorium in het onderzoeksgebouw.

Honoraria accountant**(x 1.000)**

De honoraria van de accountant over 2017 zijn als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
1 Controle van de jaarrekening	323	385
2 Overige controlewerkzaamheden	120	205
3 Fiscale advisering	19	53
4 Niet controle-diensten	21	32
Totaal	<u>483</u>	<u>675</u>

De honoraria zijn toegerekend aan moment van levering van de prestatie.

20. Financiële baten en lasten**(x 1.000)***De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rentebaten	1	59
Overige opbrengsten financiële vaste activa en effecten	-489	227
Sub-totaal financiële baten	<u>-488</u>	<u>286</u>
Rentelasten	-4.252	-9.930
Sub-totaal financiële lasten	<u>-4.252</u>	<u>-9.930</u>
Totaal	<u>-4.740</u>	<u>-9.644</u>

De afname van de rentelasten is het gevolg van het aflossen van een langlopende lening per 01-01-2017.

Daarnaast zijn bestaande leningen overgesloten tegen een lagere rente.

WNT-verantwoording 2017 Leids Universitair Medisch Centrum

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op het LUMC. Het voor het LUMC toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000, klasse V van het beloningsmaximum zorg en jeugdhulp.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

bedragen x € 1	prof.dr. W.J.M. Spaan	H.P.J. Gerla RA	prof.dr. P.C.J. Hogendoorn
functiegegevens	voorzitter Raad van Bestuur	lid Raad van Bestuur	lid Raad van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	209.722	209.691	246.785
Beloningen betaalbaar op termijn	19.320	19.351	20.206
<i>Subtotaal</i>	<i>229.042</i>	<i>229.042</i>	<i>266.991</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	181.000	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	229.042	229.042	266.991
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	overgangsregeling *	overgangsregeling *	overgangsregeling *
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
omvang dienstverband in 2016 (in fte)	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	212.230	212.202	249.618
Beloningen betaalbaar op termijn	16.813	16.841	17.373
Totale bezoldiging 2016	229.043	229.043	266.991

* Bezoldiging van de leidinggevende topfunctionarissen Spaan en Gerla vloeit voort uit afspraken zoals vastgelegd in de arbeidsovereenkomst welke is overeengekomen voor in werking treding van de Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen zorg en jeugdhulp. Het overgangsrecht is ingegaan op 1 januari 2016. De bezoldiging van Hogendoorn vloeit voort uit afspraken zoals vastgelegd in de arbeidsovereenkomst welke is overeengekomen voor in werking treding van de WNT en een nabetaling op grond van artikel 11a van de beleidsregels. Het overgangsrecht is ingegaan op 1 januari 2013.

Toelichting bezoldiging en/of ontslaguitkering topfunctionarissen.

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op LUMC van toepassing zijnde regelgeving: Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen zorg en jeugdhulp (Regeling Zorg 2017).

Het bezoldigingsmaximum voor LUMC bedraagt op grond van de totaalscore van 14 punten en daaruit volgende klasse indeling V € 181.000 op jaarbasis. Dit maximum geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. In 2017 waren er geen topfunctionarissen zonder dienstbetrekking verbonden aan het LUMC.

Bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	dr C.A. Linse	drs E.C. Meijer	prof. dr. E. Briët	dr. N.D. de Ruiter	drs. D.G. Vierstra
functiegegevens	voorzitter	lid	lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Bezoldiging					
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	27.150	18.100	18.000	18.100	18.100
Beloning betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-
Subtotaal	27.150	18.100	18.000	18.100	18.100
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	27.150	18.100	18.100	18.100	18.100
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
Totale bezoldiging	27.150	18.100	18.000	18.100	18.100
Reden waarom overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016					
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1-31/12	1/10-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/7-31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	26.850	4.475	17.900	17.900	8.950
Beloning betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging 2016	26.850	4.475	17.900	17.900	8.950

Toelichting bezoldiging en/of ontslaguitkering niet-topfunctionarissen.

Het gemiddelde belastbaar loon is in lijn met zorginstellingen van vergelijkbare omvang en complexiteit. De medisch specialisten hebben allen een aanstelling bij het LUMC. Voor niet-topfunctionarissen geldt de klasseindeling met de norm voor topfunctionarissen conform de Regeling zorg 2017 niet. Wel is publicaties van de functies die de bezoldigingsnorm van € 181.000 bruto overschrijden verplicht, uitgezonderd de functie van medisch specialist.

Bezoldiging niet-topfunctionarissen

bedragen x € 1	associate professor	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd
Functiegegevens				
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (in fte's)	1,0	0,92	1,0	1,0
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	234.001	213.358	192.131	188.333
Beloningen betaalbaar op termijn	15.113	16.817	19.122	18.801
Totaal bezoldiging	249.114	230.175	211.253	207.134
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	181.000	181.000	181.000
Verplichte motivering	uitvindersloon	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd
Gegevens 2016				
Functie in 2016	associate professor	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband in 2016 (in fte's)	1,0	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	100.340	210.972	191.725	194.312
Beloningen betaalbaar op termijn	13.168	16.817	16.601	16.302
Totaal bezoldiging 2016	113.508	227.789	208.326	210.614

II.8 Aanvullende gegevens en specificaties bij de geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerd verloopoverzicht materiële vaste activa

(x 1.000)

	Gebouwen en terreinen	Machines en Installaties	Andere bedrijfs- uitrusting	Onderhanden Projecten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017					
- aanschafwaarde	625.419	19.194	183.113	13.028	840.754
- cumulatieve afschrijvingen	303.084	13.330	91.189	0	407.603
Boekwaarde per 1 januari 2017	<u>322.335</u>	<u>5.864</u>	<u>91.924</u>	<u>13.028</u>	<u>433.151</u>
Mutaties in het boekjaar					
- investeringen	21.807	0	27.189	-4.752	44.244
- afschrijvingen	26.489	577	20.212	0	47.278
- <i>terugname geheel afgeschreven activa</i>					
aanschafwaarde	804	0	319	0	1.123
cumulatieve afschrijvingen	804	0	319	0	1.123
- <i>desinvesteringen</i>					
aanschafwaarde	11.349	7.146	13.781	0	32.276
cumulatieve afschrijvingen	11.349	7.146	13.782	0	32.277
per saldo	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-1</u>	<u>0</u>	<u>-1</u>
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-4.682</u>	<u>-577</u>	<u>6.978</u>	<u>-4.752</u>	<u>-3.033</u>
Stand per 31 december 2017					
- aanschafwaarde	635.073	12.048	196.202	8.276	851.599
- cumulatieve afschrijvingen	317.420	6.761	97.300	0	421.481
Boekwaarde per 31 december 2017	<u>317.653</u>	<u>5.287</u>	<u>98.902</u>	<u>8.276</u>	<u>430.118</u>
<i>Afschrijvingspercentage</i>	2%-10%	5%	10%-20%	0%	

Geconsolideerd verloopoverzicht financiële vaste activa

(x 1.000)

	Vordering start- en sloopkosten OCW-deel	Deelnemingen	Overige vorderingen	Totaal financiële vaste activa
	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017	5.344	7.677	1.949	14.970
Verstrekke leningen			0	0
Kapitaalstortingen		-91		-91
Aandeel in resultaat deelnemingen		-1449		-1.449
Ontvangen afschrijvingsvergoedingen	-285		-92	-377
Aflossing leningen			-16	-16
Latente belastingvordering			-34	-34
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde per 31 december 2017	<u>5.059</u>	<u>6.137</u>	<u>1.807</u>	<u>13.003</u>

Geconsolideerde projecten in uitvoering en mutaties in het boekjaar

(x 1.000)

Projectgegevens			Investerings				
Briefnr.	Datum	Omschrijving	WZV-type	t/m 2016	2017	t/m 2017 gereed	onderhanden
				€	€	€	€
		Verbouwprojecten					
21-01		Bouwdelen CHMS Fase 1 (KFT E0 E1 P0 P1)	DHAZ 2010	1.557	1.101	2.535	123
Subtotaal DHAZ 2010				1.557	1.101	2.535	123
		Verbouwprojecten					
21-05		Plan kindergeneeskunde	DHAZ 2011	52	541	498	95
Subtotaal DHAZ 2011				52	541	498	95
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
4-017		Vervangen RN regelaars + naverwamers	DHAZ 2012	46	0	46	0
4-024		Modificatie gebouw, installatie en terrein	DHAZ 2012	246	53	259	40
4-025		Metalen plafondplaten vervangen	DHAZ 2012	19	0	0	19
Subtotaal DHAZ 2012				311	53	305	59
		Renovatieprojecten					
2-029		Herinrichting magazijnen en hoofdstraat	DHAZ 2013	39	177	216	0
3-KW13		Kleine werken	DHAZ 2013	233	0	221	12
Subtotaal DHAZ 2013				272	177	437	12
		Verbouwprojecten					
21-08		Centrum moeder en kind	DHAZ 2014	4.890	3.544	6.270	2.164
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
21-07		Vervangen zusteroproep	DHAZ 2014	1.234	415	1.399	250
Subtotaal DHAZ 2014				6.124	3.959	7.669	2.414
		Verbouwprojecten					
21-09		Interventiecentrum	DHAZ 2015	551	1.336	1.385	502
3-KW15		Kleine werken	DHAZ 2015	1.335	129	1.360	104
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
4-003		Renovatie liften E-kern	DHAZ 2015	192	148	192	148
4-026		Rookmelders / branddetectie	DHAZ 2015	57	2	59	0
Subtotaal DHAZ 2015				2.135	1.615	2.996	754
		Renovatieprojecten					
2-035		B-toren/C-toren (laagbouw)	DHAZ 2016	280	1.469	1.639	110
		Verbouwprojecten					
21-12		C-toren (etages 9, 10, 11)	DHAZ 2016	290	2.993	814	2.469
21-15		Pet centrum (bouwdeel BD)	DHAZ 2016	113	40	22	131
3-KW16		Kleine werken	DHAZ 2016	834	1.074	1.826	82
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
4-004		Buizenpost	DHAZ 2016	23	193	216	0
4-005		Vervangen van de roltrapbesturing	DHAZ 2016	259	36	295	0
4-019		Vervangen 4 stuks koelmachines	DHAZ 2016	219	47	0	266
4-021		Renovatie terrein verharding straatmeubilair	DHAZ 2016	275	174	291	158
4-028		Stoomproductie	DHAZ 2016	284	1.024	1.308	0
Subtotaal DHAZ 2016				2.577	7.050	6.411	3.216
		Verbouwprojecten					
21-03		Fase III (was divisie 4 diversen)	DHAZ 2017	0	155	152	3
21-07		Centrum eerste hulp en omgeving	DHAZ 2017	0	96	0	96
21-13		J-toren (etage 9, 10 en 11)	DHAZ 2017	0	481	126	355
21-16		BD P CPM Centrum	DHAZ 2017	0	457	0	457
21-18		BD L renovatie	DHAZ 2017	0	90	0	90
21-19		H-toren	DHAZ 2017	0	233	189	44
21-20		K-toren	DHAZ 2017	0	91	0	91
21-22		J-toren (laagbouw)	DHAZ 2017	0	47	0	47
21-24		P-toren	DHAZ 2017	0	91	91	0
3-KW17		Kleine werken	DHAZ 2017	0	652	348	304
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
4-011		Witte gevelplaten vervangen	DHAZ 2017	0	88	0	88
4-022		Update TT/IT back-bone	DHAZ 2017	0	22	22	0
4-029		DD techniek dakopbouw	DHAZ 2017	0	16	0	16
Subtotaal DHAZ 2017				0	2.519	928	1.591
Totaal projecten in uitvoering				13.028	17.015	21.779	8.264

Verantwoording DHAZ-middelen**(x 1.000)**

	OC en W	VWS	Totaal
	€	€	€
Toegekende middelen 2017	8.883	26.649	35.532
Saldo oude jaren	14.431	50.023	64.454
Indexering oude jaren over VWS-deel		1.501	1.501
Totaal DHAZ middelen	23.314	78.173	101.487
Bestedingen 2017			
DHAZ-nieuwbouw	0	0	0
DHAZ-renovaties	464	1.391	1.855
DHAZ-verbouwprojecten	3.021	9.061	12.082
DHAZ-kleine werken	939	2.816	3.755
DHAZ-lange termijn onderhoud	1.022	3.065	4.087
DHAZ-onderhanden werk *	-1.191	-3.573	-4.764
DHAZ-huur	36	108	144
Totaal DHAZ-bestedingen	4.291	12.868	17.159
Saldo DHAZ-middelen ultimo 2017	19.023	65.305	84.328

* Het onderhanden werk heeft betrekking op lopende projecten. Bij afronding van deze projecten wordt het bestede bedrag onder de relevante rubriek verantwoord.

Toelichting bij saldo DHAZ-middelen 2017

De ervaring leert dat de financiële afwikkeling van grote in het LTHP opgenomen projecten langer duren dan een kalenderjaar. Voorafgaande aan de uitvoering van dergelijke projecten is een voorbereidingsperiode (ontwerp- en besteksfase) herkenbaar, waarbij behalve kosten van adviseurs en architecten nog geen verplichtingen aangegaan worden met uitvoerende partijen. Globaal kan worden gesteld dat een project een gemiddelde doorlooptijd heeft van twee budgetjaren.

Het saldo is ten opzichte van 2016 (€ 64,5 miljoen) gestegen doordat de voorbereidingsfase van enkele grootschalige projecten, langer in beslag heeft genomen en nog tijd neemt dan in eerste instantie verwacht. Hier waren reeds middelen voor gereserveerd. Onder de post onderhanden werk staan lopende projecten zoals 2^e vloer Geboortehuis, laboratorium deel voor Build to Last (CHMS), interventiecentrum, hartcentrum, Pet centrum, vervanging koelmachines.

De gerealiseerde projecten betreffen met name:

- De verpleegvloer Neonatologie en de 1^e Geboortehuis Leiden verpleegvloer.
- Renovatie KCL laboratorium vloer (M-02) (onderdeel van het Build to Last renovatie plan), inclusief koppeling via de buispost installatie aan de Centrale Bloedafname.
- Diverse projecten onder Kleine Werken: de poliklinieken Interne Geneeskunde (B-02) en KNO (H-02), aanpassing Centrale Hal en kantoorplekken Zorgvernieuwing (C-01).
- Het verplaatsen van het laboratorium Heelkunde in voorbereiding op Centre for Proteomics and Metabolomics.
- De renovatie van de infrastructuur van dakopbouw L ten behoeve van het onderliggende laboratoriumareaal.
- Diverse projecten onder Lange Termijn Onderhoud zoals: vervanging roltrappen in de Centrale Hal, diverse liftrenovaties, renovatie van de stoomproductie, vervanging van het Verpleegkundig Oproep Systeem, diverse SER renovaties en de dakrenovatie van het Leidse Plein.

Toelichting DHAZ

(x 1.000)

	t/m 2016		2017		t/m 2017	
	DHAZ gemeld	DHAZ besteed	DHAZ gemeld	DHAZ besteed	DHAZ gemeld	DHAZ besteed
	€	€	€	€	€	€
Overgangsregiem						
Bunker lineaire versneller	6.400	5.277	0	0	6.400	5.277
Reservering vervangende nieuwbouw	5.100	0	1.524	0	6.624	0
DHAZ-nieuwbouw						
Klinisch Genetisch Centrum	8.200	8.200	0	0	8.200	8.200
7 Tesla	2.000	2.523	0	0	2.000	2.523
Dakopbouw C-toren	6.100	7.053	0	0	6.100	7.053
Subtotaal DHAZ-nieuwbouw	16.300	17.776	0	0	16.300	17.776
DHAZ-renovaties						
IC-Neonatalogie	1.500	686	0	0	1.500	686
Kinder-IC	150	94	0	0	150	94
Samenvoeging en uitbreiding IC's	18.250	18.280	0	0	18.250	18.280
Reshuffling poliklinieken	1.240	730	0	0	1.240	730
Reshuffling ruimten (o.a. beheer)	3.000	3.256	0	0	3.000	3.256
Patioloeren inclusief Boerhaaveplein	1.900	294	0	0	1.900	294
Logistieke aanpassing (o.a. brug)	3.500	2.131	0	0	3.500	2.131
Studentenruimte K-00 locatie	900	923	0	0	900	923
Reshuffling Radiologie en interventiecentrum	500	0	0	0	500	0
Reshuffling laboratoria D-kern	300	12	0	0	300	12
Aanpassing tbv 3 Tesla	1.300	1.101	0	0	1.300	1.101
Aanpassingen apotheek	750	0	0	0	750	0
Reshuffling D-00/01 C-00/01/03	2.100	1.611	0	0	2.100	1.611
Herinrichting E-03	9.500	9.762	0	0	9.500	9.762
Aanpassen buitenruimten	5.500	7.242	0	0	5.500	7.242
Aanpassen dialyse	5.000	4.398	0	0	5.000	4.398
Fietsenstalling	3.200	3.296	0	0	3.200	3.296
Beenmergtransplantatie UCR	2.245	1.722	0	0	2.245	1.722
Renovatie J-toren	2.000	0	0	0	2.000	0
Restaurant	2.950	3.209	0	0	2.950	3.209
Waleusbibliotheek	3.600	3.582	0	0	3.600	3.582
Herinrichting magazijn en hoofdstraat K0-J0	2.000	1.288	0	177	2.000	1.465
Bouwkundige dakopbouw zone E/L	17.000	21.183	0	0	17.000	21.183
B-toren/C-toren (laagbouw)	13.500	7.881	0	1.469	13.500	9.350
Bouwkundige dakopbouw zone L	8.000	7.787	0	0	8.000	7.787
Subtotaal DHAZ-renovaties	109.885	100.468	0	1.646	109.885	102.114
Verbouwprojecten						
Bouwdelen CHMS Fase 1 (KFT E0/1 P0/1)	15.500	16.140	2.000	1.101	17.500	17.241
Bouwdelen CHMS Fase 2 (KFT E0/1 P0/1)	4.000	3.977	500	0	4.500	3.977
Bouwdelen CHMS Fase 3 (KFT E0/1 P0/1)	7.000	2.140	0	155	7.000	2.295
C-toren	2.000	2.150	500	0	2.500	2.150
Kindergeneeskunde	12.500	9.523	2.500	541	15.000	10.064
Uitbreiding noodstroomvoorziening	2.200	1.643	0	0	2.200	1.643
Centrum eerste hup en omgeving	2.000	161	5.000	96	7.000	257
Centrum moeder en kind	12.000	5.922	0	3.544	12.000	9.466
Interventiecentrum	8.000	778	0	1.336	8.000	2.114
OK complex	3.000	0	0	0	3.000	0
Dakopbouw E4 en E5	6.000	5.452	0	0	6.000	5.452
C-toren (etages 9,10 en 11)	10.000	5.772	0	2.993	10.000	8.765
J-toren (etages 9, 10 en 11)	7.000	2.448	0	481	7.000	2.929
BD E Pet centrum (bouwdeel BD)	3.000	131	0	40	3.000	171
BD P CPM centrum	1.000	0	2.600	457	3.600	457
DBD L Renovatie	0	0	700	90	700	90
H-toren	0	0	1.000	233	1.000	233
K-toren	0	0	0	91	0	91
J-toren (laagbouw)	0	0	0	47	0	47
P-toren	0	0	0	91	0	91
Subtotaal verbouwprojecten	95.200	56.237	14.800	11.296	110.000	67.533
DHAZ-lange termijn onderhoud						
Vervangen van het glas van de buitengevel	597	0	0	0	597	0
Vervangen van de damwandprofielen	2.701	2.512	100	0	2.801	2.512
Vervangen van de liftbesturingen	4.817	4.604	276	148	5.093	4.752
Buizenpost	545	277	0	193	545	470
Coaten van de keldervloer	304	598	0	36	304	634
Vervangen van aanzuigplenum's LBK's	1.542	1.427	0	0	1.542	1.427
Vervanging omkasting koeltorens	972	352	250	0	1.222	352
Vervangen luchtkanalen op dak	632	383	0	0	632	383
Verwarming oprit CEH vervangen	261	0	0	0	261	0
Witte gevelplaten vervangen	2.787	1.409	0	88	2.787	1.497
Renovatie koelvriescellen	908	674	0	0	908	674
Renovatie 10KV/380V schakelaars	1.735	1.798	250	0	1.985	1.798
Vervangen zusteroproep	2.150	1.820	250	415	2.400	2.235
Vervangen LPM panelen GBS	2.803	2.550	0	0	2.803	2.550
Vervangen RN regelaars + naverwarmers	3.342	1.970	0	0	3.342	1.970
Revisie noodstroompaneel	424	424	0	0	424	424
Vervangen 4 stuks koelmachines	3.961	4.257	400	47	4.361	4.304
Renovatie 10KV net	2.984	2.816	0	0	2.984	2.816
Renovatie terreinverharding straatmeubilair	2.493	3.916	1.750	174	4.243	4.090
Update TT/IT + back-bone	5.273	4.798	138	22	5.411	4.820
Infrastructuur gekoeldwater decentraal	2.010	1.623	0	0	2.010	1.623
Modificatie gebouw, installatie en terrein (Stalen) plafondplaten	4.741	4.039	0	53	4.741	4.092
Rookmelders/branddetectie	1.117	390	0	0	1.117	390
Rookmelders/branddetectie	885	465	0	2	885	467
Riolering/leidingen/waterberging	1.701	1.207	0	0	1.701	1.207
Stoomproductie	1.750	296	0	1.024	1.750	1.320
DD techniek dakopbouw	0	0	0	16	0	16
Subtotaal DHAZ-lange termijn onderhoud	53.435	44.605	3.414	2.218	56.849	46.823
DHAZ-kleine werken						
	63.833	57.385	6.014	1.855	69.847	59.240
DHAZ-huur						
	1.200	1.786	150	144	1.350	1.930
Totaal DHAZ en overgangsregiem	351.353	283.534	25.902	17.159	377.255	300.693

Geconsolideerd overzicht van onderhandse en hypothecaire leningen ultimo 2017

(x 1.000)

Datum	Hoofdsom	Totale looptijd	Soort lening	Werkelijke-rente	Restschuld 31 december 2016	Nieuwe leningen in 2017	Aflossing in 2017	Restschuld 31 december 2017	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2017	Aflossingswijze	Aflossing 2018	Gestelde zekerheden
	€				€	€	€	€	€			€	
02-01-1978	726	40	hypothecaire	8,00%	36	0	18	18	0	1	lineair	18	rijksgarantie
02-10-1978	726	40	hypothecaire	1,30%	36	0	18	18	0	1	lineair	18	rijksgarantie
02-03-1987	1.497	30	hypothecaire	6,99%	50	0	50	0	0	0	lineair	0	rijksgarantie
01-01-1996	1.407	26	hypothecaire	3,71%	295	0	54	241	27	5	lineair	54	hypotheek
01-01-1998	5.818	39	hypothecaire	3,80%	2.860	0	157	2.703	2.059	22	lineair	159	hypotheek
18-12-2001	23.823	30	onderhandse	5,14%	11.912	0	794	11.118	7.149	15	lineair	794	rijksgarantie
15-11-2005	72.600	30	onderhandse	3,76%	45.980	0	2.420	43.560	31.460	19	lineair	2.420	pos./neg.*
20-12-2005	26.206	30	onderhandse	1,03%	16.597	0	873	15.724	11.359	19	lineair	874	rijksgarantie
01-09-2006	6.925	25	hypothecaire	4,44%	4.086	0	277	3.809	2.701	15	lineair	277	waarborgfonds
08-10-2007	2.900	25	hypothecaire	4,61%	1.856	0	116	1.740	1.226	17	lineair	116	waarborgfonds
01-04-2008	23.000	8,75	onderhandse	**	23.000	0	23.000	0	0	0	geen	0	geen
02-10-2009	11.345	20	onderhandse	0,91%	7.374	0	567	6.807	3.972	13	lineair	567	rijksgarantie
22-03-2011	236	5	onderhandse	5,35%	236	0	87	149	0	0	lineair	47	geen
15-04-2011	11.345	20	onderhandse	1,01%	8.508	0	569	7.939	5.095	15	lineair	567	rijksgarantie
16-07-2012	25.000	20	onderhandse	***	20.000	0	1.250	18.750	12.500	15	lineair	1.250	Wfz ****
24-12-2012	22.689	20	onderhandse	2,70%	18.151	0	1.134	17.017	11.348	16	lineair	1.134	rijksgarantie
01-05-2016	361	4	fin. lease	3,90%	308	0	80	228	0	3	lineair	84	apparaat
22-12-2017	476	4	fin. lease	3,66%	0	476	10	466	0	4	lineair	104	apparaat
Totaal					161.285	476	31.474	130.287	88.896			8.483	

* een positieve en negatieve hypotheekverklaring en het recht van eerste hypotheek

** het rentepercentage is 0,55% boven 3 maands Euribor met een cap van 5% en een floor van 2,5%

*** het rentepercentage is 0,08% boven 6 maands Euribor waarbij een renteswap is afgesloten met een gefixeerde rente van 2,37% voor de volledige looptijd

**** borgstelling door Stichting Waarborgfonds voor de Zorgsector

Van de totale restschuld van de onderhandse en hypothecaire leningen ultimo 2017 ad € 130.287.000 is € 121.804.000 verantwoord onder de schulden op lange termijn en € 8.483.000 onder de schulden op korte termijn.

LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM ²

JAARREKENING 2017

III ENKELVOUDIGE JAARREKENING

---

² Zijnde de rechtspersoon Academisch Ziekenhuis Leiden, h.o.d.n. LUMC

III.1 LUMC

Enkelvoudige balans per 31 december 2017
(na resultaatbestemming)

(x 1.000)

	<u>Ref.</u>	<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	416.192	418.430
Financiële vaste activa	2	13.819	15.168
Totaal vaste activa		<u>430.011</u>	<u>433.598</u>
Vlottende activa			
Voorraden	3	4.138	3.397
Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten	4	654	4.798
Vorderingen uit hoofde van financieringstekort	5	47	40
Debiteuren en overige vorderingen	6	114.733	119.082
Liquide middelen	7	108.452	107.835
Totaal vlottende activa		<u>228.024</u>	<u>235.152</u>
Totaal activa		<u><u>658.035</u></u>	<u><u>668.750</u></u>
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Kapitaal	8	0	0
Algemene en overige reserves		268.235	239.413
Totaal eigen vermogen		<u>268.235</u>	<u>239.413</u>
Voorzieningen			
	9	68.801	65.621
Langlopende schulden			
	10		
Schulden aan kredietinstellingen		113.309	120.915
Investeringssubsidie à fonds perdu		25.362	27.821
Overige schulden en vooruitontvangen bedragen		11.061	14.896
Totaal langlopende schulden		<u>149.732</u>	<u>163.632</u>
Kortlopende schulden			
Schulden uit hoofde van financieringsoverschot	5	0	0
Overige kortlopende schulden	11	171.267	200.084
Totaal kortlopende schulden		<u>171.267</u>	<u>200.084</u>
Totaal passiva		<u><u>658.035</u></u>	<u><u>668.750</u></u>

III.2 LUMC

Enkelvoudige resultatenrekening over 2017

(x 1.000)

	<u>Ref.</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
		€	€
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	12	515.612	483.078
Subsidies	13	188.323	184.050
Overige bedrijfsopbrengsten	14	123.685	125.293
Som der bedrijfsopbrengsten		<u>827.620</u>	<u>792.421</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	15	498.470	461.920
Afschrijvingen vaste activa	16	43.860	42.688
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	17	0	0
Overige bedrijfskosten	18	252.386	256.055
Som der bedrijfslasten		<u>794.716</u>	<u>760.663</u>
BEDRIJFSRESULTAAT		32.904	31.758
Financiële baten en lasten	19	-4.082	-10.254
RESULTAAT BOEKJAAR		<u><u>28.822</u></u>	<u><u>21.504</u></u>
RESULTAATBESTEMMING			
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>		<u>2017</u>	<u>2016</u>
		€	€
Toevoeging/(onttrekking):			
Algemene reserve aanvaardbare kosten		22.815	6.743
Algemene reserve		6.007	14.761
		<u>28.822</u>	<u>21.504</u>

LUMC**Enkelvoudige resultatenrekening *collectief gefinancierd* over 2017****(x 1.000)**

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:		
Opbrengsten zorgprestaties	515.372	483.078
Subsidies	188.323	184.023
Overige bedrijfsopbrengsten	38.250	36.772
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>741.945</u>	<u>703.873</u>
BEDRIJFSLASTEN:		
Personeelskosten	437.971	405.929
Afschrijvingen vaste activa	43.860	42.688
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	0	0
Overige bedrijfskosten	233.217	238.259
Som der bedrijfslasten	<u>715.048</u>	<u>686.876</u>
BEDRIJFSRESULTAAT	26.897	16.997
Financiële baten en lasten	-4.082	-10.254
RESULTAAT BOEKJAAR	<u>22.815</u>	<u>6.743</u>
RESULTAATBESTEMMING		(x 1.000)
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Toevoeging/(onttrekking):		
Algemene reserve aanvaardbare kosten	22.815	6.743
	<u>22.815</u>	<u>6.743</u>

LUMC**Enkelvoudige resultatenrekening *niet-collectief gefinancierd* over 2017****(x 1.000)**

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:		
Opbrengsten zorgprestaties	240	0
Overige bedrijfsopbrengsten	85.435	88.548
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>85.675</u>	<u>88.548</u>
BEDRIJFSLASTEN:		
Personeelskosten	60.499	55.991
Overige bedrijfskosten	19.169	17.796
Som der bedrijfslasten	<u>79.668</u>	<u>73.787</u>
BEDRIJFSRESULTAAT	6.007	14.761
Financiële baten en lasten	0	0
RESULTAAT BOEKJAAR	<u>6.007</u>	<u>14.761</u>
RESULTAATBESTEMMING		(x 1.000)
<i>Het resultaat is als volgt verdeeld:</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Toevoeging/(onttrekking):		
Algemene reserve	6.007	14.761
	<u>6.007</u>	<u>14.761</u>

III.3 LUMC

Enkelvoudig kasstroomoverzicht over 2017 volgens de indirecte methode

(x 1.000)

	2017		2016	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Bedrijfsresultaat		32.904		31.758
Aanpassingen voor :				
- afschrijvingen	43.861		42.521	
- mutaties voorzieningen	3.180		-1.347	
		47.041		41.174
Veranderingen in vlottende middelen:				
- voorraden	-741		148	
- onderhanden werk DBC's	4.144		26.405	
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort	-7		259	
- overige vorderingen	4.349		-15.227	
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot	0		0	
- overige kortlopende schulden (excl. schulden aan kredietinst. en aflossingen)	-5.816		5.043	
		1.929		16.628
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		81.874		89.560
Ontvangen interest	-12		67	
Betaalde interest	-3.806		-9.476	
Overige mutaties financiële baten en lasten	-264		-845	
		-4.082		-10.254
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		77.792		79.306
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
(Des)investeringen materiële vaste activa	-43.245		-42.792	
Leningen u/g	74		-389	
Overige investeringen in financiële vaste activa	990		621	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		-42.181		-42.560
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Nieuw opgenomen leningen	0		0	
Aflossing langlopende schulden	-34.994		-25.107	
Schulden aan kredietinstellingen	0		0	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-34.994		-25.107
Mutatie geldmiddelen		617		11.639
Stand geldmiddelen per 1 januari		107.835		96.196
Stand geldmiddelen per 31 december		108.452		107.835
Mutatie geldmiddelen		617		11.639

III.4 Toelichting algemeen bij de enkelvoudige jaarrekening

Voor de toelichting bij de enkelvoudige jaarrekening wordt verwezen naar de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening (II.4).

III.5 Toelichting op de enkelvoudige balans

1. Materiële vaste activa

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Bedrijfsgebouwen en terreinen	305.714	309.192
Machines en installaties	4.820	5.371
Andere vaste bedrijfsmiddelen, technische en administratieve uitrusting	97.394	90.839
Materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering, onderhanden projecten	8.264	13.028
Totaal	<u>416.192</u>	<u>418.430</u>

Het verloop van de materiële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	418.430	420.077
Bij: investeringen	43.245	42.810
Af: afschrijvingen	-45.483	-44.439
Af: desinvesteringen	0	-18
Boekwaarde per 31 december	<u>416.192</u>	<u>418.430</u>

Een gebouw (Onderzoekgebouw) dient als zekerheid voor een langlopende schuld. Zie de melding onder de specificatie van de langlopende schulden in III.7.

De overige activa zijn niet bezwaard met zakelijke of persoonlijke rechten. De verzekerde waarde van de materiële vaste activa bedraagt ultimo 2017 € 1.415 miljoen.

Het verloopoverzicht materiële vaste activa en het verloopoverzicht van de projecten in uitvoering staan vermeld onder de aanvullende gegevens en specificaties in III.7.

2. Financiële vaste activa

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Vordering start- en sloopkosten	5.059	5.344
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	1.978	1.430
Overige deelnemingen	5.850	7.388
Vorderingen op groepsmaatschappijen	215	273
Overige vorderingen	717	733
Totaal	<u>13.819</u>	<u>15.168</u>

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Boekwaarde per 1 januari	15.168	15.684
Bij: verstrekte leningen	60	549
Bij: kapitaalstortingen	259	164
Af: Resultaat deelnemingen	-1.249	-785
Af: ontvangen afschrijvingsvergoeding	-285	-284
Af: ontvangen aflossing leningen	-134	-160
Boekwaarde per 31 december	<u>13.819</u>	<u>15.168</u>

Vordering start- en sloopkosten:

Als uitwerking van de overgangsregeling kapitaallasten in verband met de introductie van prestatiebekostiging in 2011, is op grond van beleidsregel Nza/CU-2002 met de Nederlandse Zorgautoriteiten een vergoeding overeengekomen voor de resterende boekwaarde van de immateriële vaste activa (start- en sloopkosten) per ultimo 2010. Aangezien deze activa voor 75% via het WMG-budget worden gefinancierd is dit gedeelte van de boekwaarde in 2010 versneld afgeschreven. De waarde van de start- en sloopkosten ultimo 2017 betreft een vordering op het Ministerie van OC&W.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen:

In 2009 heeft ten behoeve van de oprichting van LUMC Participaties B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in LUMC Participaties B.V. bedraagt ultimo 2017 € 407.000.

In 2010 heeft ten behoeve van de oprichting van Poli Apotheek LUMC B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in Poli Apotheek LUMC B.V. bedraagt ultimo 2017 € 729.000.

In 2010 heeft ten behoeve van de oprichting van Cardiologie Centrum Voorschoten B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in Cardiologie Centrum Voorschoten B.V. bedraagt ultimo 2017 € 178.000.

In 2015 heeft ten behoeve van de oprichting van GenomeScan B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in Genomescan B.V. bedraagt ultimo 2017 € 334.000.

In 2016 heeft ten behoeve van de oprichting van Leiden Regenerative Medicine Platform B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. In 2017 heeft een aanvullende kapitaalstorting plaatsgevonden van € 350.000. De deelneming van het LUMC in Leiden Regenerative Medicine Platform B.V. bedraagt ultimo 2017 € 331.000.

Overige deelnemingen:

In 2007 heeft ten behoeve van de oprichting van Sleutelnet B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. In 2016 heeft een aanvullende kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in Sleutelnet B.V. bedraagt ultimo 2017 € 132.000.

In 2013 heeft in Bronovo Behandeladviescentrum Ouderengeneeskunde B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in BBO B.V. is beëindigd in 2017 door de verkoop van de aandelen (€ 91.000).

In 2013 heeft ten behoeve van de oprichting van Holland Particle Therapy Centre B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in Holland PTC B.V. bedraagt ultimo 2017 € 4.195.351

In 2013 heeft ten behoeve van de oprichting van Participatiemaatschappij InnovationQuarter B.V. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in Participatiemaatschappij InnovationQuarter B.V. bedraagt ultimo 2017 € 500.000.

In 2015 heeft in de Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. een kapitaalstorting plaatsgevonden. De deelneming van het LUMC in de Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. bedraagt ultimo 2017 € 1.022.000.

Vorderingen op groepsmaatschappijen:

In 2011 heeft het LUMC aan Poli Apotheek B.V. een achtergestelde lening verstrekt van € 246.000. De waarde bedraagt ultimo 2017 € 155.000.

In 2011 heeft het LUMC aan Cardiologie Centrum Voorschoten B.V. een kredietfaciliteit verstrekt van € 400.000. De aflossing van het restant van de lening (€ 27.000) heeft in 2017 plaatsgevonden, waardoor de lening volledig is afgelost.

In 2017 heeft het LUMC aan GenomeScan B.V. een achtergestelde lening verstrekt van € 150.000. De waarde bedraagt ultimo 2017 € 60.000.

Overige vorderingen:

Over de periode van 2010 tot en met 2012 heeft het LUMC aan de Stichting BioPartner Academisch Bedrijven Centrum leningen verstrekt ter hoogte van € 2.195.000. Voor deze leningen is ultimo 2013 een voorziening voor oninbaarheid gevormd. Eind 2016 zijn 4 nieuwe overeenkomsten gesloten met Stichting BioPartner ABC. De nieuwe overeenkomsten bevatten zowel de eerdergenoemde leningen als een vooruitbetaald bedrag ad € 600.000, waarvoor ultimo 2013 eveneens een voorziening is gevormd. De leningen zijn ultimo 2017 voorzien voor het volledige bedrag ad € 2.795.000.

In 2013 heeft het LUMC een 15-jarige annuïteitenlening van € 250.000 verstrekt voor een verbouwing van een ruimte voor diagnostiek in Lisse. Ultimo 2017 bedraagt het saldo van deze lening € 168.000.

In 2016 heeft het LUMC een vordering op de Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. als gevolg van het aandeel in het waarborgkapitaal van de Onderlinge Waarborgmaatschappij Centramed B.A. De vordering bedraagt ultimo 2017 € 149.000.

In 2016 heeft het LUMC aan de Stichting Bio Science Park foundation twee leningen verstrekt van € 200.000. De totale lening aan Bio Science Park foundation bedraagt ultimo 2017 € 400.000.

Het verloopoverzicht financiële vaste activa staat vermeld onder de aanvullende gegevens en specificaties in III.7.

3. Voorraden

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Centraal magazijn	424	395
Apotheek	2.972	2.709
Centrale sterilisatiedienst	223	201
Implantaten	414	0
Bloedprodukten	130	117
Af: voorziening voor incurant	-25	-25
Totaal	<u>4.138</u>	<u>3.397</u>

De geactiveerde voorraden zijn de voorraden die zijn opgeslagen in een aantal centrale magazijnen.

In 2017 is een aanvang gemaakt met de registratie van implantaten die op voorraad liggen op de afdelingen.

Overige afdelingsvoorraden worden niet opgevoerd. De hoogte van de voorziening incurante voorraden is bepaald op basis van de omloopsnelheid per artikel.

4. Onderhanden werk uit hoofde van DBC's / DBC-zorgproducten

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten gereguleerd segment	15.110	17.627
Onderhanden werk DBC's / DBC-zorgproducten vrij segment	24.760	30.378
Af: ontvangen voorschotten onderhanden werk	-35.733	-37.123
Af: voorziening onderhanden werk	-3.483	-6.084
Totaal	<u>654</u>	<u>4.798</u>

Het onderhanden werk is bepaald door middel van de landelijke onderhanden werk grouper. De ontvangen voorschotten zijn gebaseerd op de contractueel gemaakte afspraken met verzekeraars en hebben betrekking op zowel het gereguleerde als vrije segment. De voorziening bestaat uit een inschatting van de verwachte uitkomsten uit de handreiking en materiële controles.

5. Vorderingen en schulden uit hoofde van financieringstekort respectievelijk -overschot (x 1.000)

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>t/m 2016</u>	<u>2017</u>	<u>totaal</u>
	€	€	€
Saldo per 1 januari	40		40
Financieringsverschil boekjaar			0
Correcties voorgaande jaren		7	7
Betalingen/ontvangsten			0
Sub-totaal mutatie boekjaar	<u>0</u>	<u>7</u>	<u>7</u>
Saldo per 31 december	<u>40</u>	<u>7</u>	<u>47</u>
		<u>31-dec-17</u>	<u>31-dec-16</u>
		€	€
Waarvan gepresenteerd als:			
- vorderingen uit hoofde van financieringstekort		47	40
- schulden uit hoofde van financieringsoverschot		0	0
		<u>47</u>	<u>40</u>

De vordering heeft betrekking op de vergoeding voor de GGZ inzake de Normatieve Huisvestingscomponent (NHC).

6. Debiteuren en overige vorderingen (x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Debiteuren	49.120	80.553
Vorderingen op groepsmaatschappijen	438	340
Nog te factureren omzet en overige vorderingen	93.883	118.498
Af: voorziening overschrijding declaratieplafonds	-32.362	-85.899
Vooruitbetaalde bedragen	3.229	2.848
Nog te ontvangen bedragen	425	2.742
Totaal	<u>114.733</u>	<u>119.082</u>

Onder debiteuren zijn opgenomen de vorderingen op zorgverzekeraars en patiënten. Op de vorderingen op debiteuren is de voorziening dubieuze debiteuren van € 0,4 miljoen (2016: € 0,5 miljoen) in mindering gebracht.

Onder nog te factureren omzet en overige vorderingen is opgenomen het nog te factureren bedrag wegens DBC's / DBC-zorgprodukten en overige verrichtingen. Het betreft bedragen die pas na afloop van het boekjaar in rekening zijn gebracht maar die wel betrekking hebben op het afgesloten boekjaar: € 88,0 miljoen (2016: € 108,7 miljoen). De daling wordt veroorzaakt door het eerder op gang komen van de facturatie over het schadelastjaar 2017 in 2017.

De voorziening overschrijding declaratieplafonds van € 32,4 miljoen bestaat uit mutaties vanwege de overschrijding van de aanneemsommen / plafonds. De daling wordt veroorzaakt door het terugbetalen van plafondoverschrijdingen aan zorgverzekeraars.

7. Liquide middelen**(x 1.000)***De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Bankrekeningen	108.419	107.797
Kassen	33	38
Totaal	<u>108.452</u>	<u>107.835</u>

De kas- en banksaldi zijn vrij beschikbaar, er zijn geen deposito's afgesloten.

8. Eigen vermogen**(x 1.000)***Het eigen vermogen bestaat uit de volgende componenten:*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Kapitaal	0	0
Algemene en overige reserves	268.235	239.413
Totaal eigen vermogen	<u>268.235</u>	<u>239.413</u>

Kapitaal*Het verloop is als volgt weer te geven:*

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2017</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2017</u>
	€	€	€	€
Kapitaal	0	0	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Algemene en overige reserves*Het verloop is als volgt weer te geven:*

	<u>Saldo per</u> <u>1-jan-2017</u>	<u>Resultaat-</u> <u>bestemming</u>	<u>Overige</u> <u>mutaties</u>	<u>Saldo per</u> <u>31-dec-2017</u>
	€	€	€	€
Algemene reserve	63.603	6.007	0	69.610
Algemene reserve aanvaardbare kosten	175.810	22.815	0	198.625
Totaal algemene en overige reserves	<u>239.413</u>	<u>28.822</u>	<u>0</u>	<u>268.235</u>

Voor de personele voorzieningen en reserveringen is een aanpassing conform RJ-voorschriften doorgevoerd. Dit heeft retrospectief plaatsgevonden met aanpassing van de vergelijkende cijfers en verwerking van het cumulatieve verschil van de jaren voor 2016 in het beginvermogen van voorgaand boekjaar. Het resultaat 2016 neemt toe met € 0,1 miljoen en het beginvermogen 2016 daalt met € 4,4 miljoen. Per saldo bedraagt de totale correctie derhalve € 4,3 miljoen. De vergelijkende cijfers 2016 zijn in de beginbalans aangepast conform onderstaande specificatie.

Aanpassing eigen vermogen 2016

(x 1.000)

Kapitaal	Oud		Nieuw		
<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per	Aanpassing	Saldo per	Resultaat-	Saldo per
	1-jan-2016		1-jan-2016	bestemming	31-dec-2016
	€	€	€	€	€
Kapitaal	0	0	0	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Algemene en overige reserves

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per	Aanpassing	Saldo per	Resultaat-	Saldo per
	1-jan-2016		1-jan-2016	bestemming	31-dec-2016
	€	€	€	€	€
Algemene reserves	48.842	0	48.842	14.761	63.603
Reserve aanvaardbare kosten	173.462	-4.395	169.067	6.743	175.810
Totaal algemene en overige reserves	<u>222.304</u>	<u>-4.395</u>	<u>217.909</u>	<u>21.504</u>	<u>239.413</u>

9. Voorzieningen

(x 1.000)

<i>Het verloop is als volgt weer te geven:</i>	Saldo per	Dotatie	Onttrekking	Saldo per
	1-jan-2017			31-dec-2017
	€	€	€	€
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	5.728	4.892	1.157	9.463
Werkloosheidsuitkeringen	1.194	1.146	1.749	591
Seniorenregeling	118	0	80	38
Jubileumuitkeringen	2.950	602	404	3.148
Persoonlijk budget	6.539	4.222	4.514	6.247
Groot onderhoud	49.092	5.818	5.596	49.314
Totaal	<u>65.621</u>	<u>16.680</u>	<u>13.500</u>	<u>68.801</u>

Toelichting in welke mate de overige voorzieningen als langlopend moeten worden beschouwd:

31-dec-2017

Kortlopend deel van de voorzieningen (< 1 jr.)	13.898
Langlopend deel van de voorzieningen (> 1 jr.)	54.903
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	21.999

De voorziening arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is bepaald door de waarde te berekenen van de som van de individuele rechten van de betrokken medewerkers met betrekking tot de WIA en de WGA alsmede een inschatting van de kosten van de eerste twee ziektejaren van medewerkers die na hun ziekte niet meer terugkeren in het arbeidsproces.

De voorziening werkloosheidsuitkeringen en sociaal beleid is bepaald door sommatie van de individuele rechten van de betrokken medewerkers waarbij rekening is gehouden met de kans dat betrokkenen na verloop van tijd

elders werk zullen vinden.

De voorziening seniorenregeling is bepaald door berekening van de som de opgebouwde individuele rechten van de betrokken medewerkers.

De voorziening jubileumuitkeringen is bepaald door de berekening van de som van de individuele rechten van de betrokken medewerkers.

De voorziening persoonlijk budget is bepaald door de sommatie van de opgebouwde individuele rechten van de betrokken medewerkers.

De voorziening groot onderhoud is bepaald door de sommatie van de geprognosticeerde toekomstige lasten van onderhoudsbeurten voor projecten met een onderhoudsfrequentie die gelijk of groter is dan 5 jaar. Aanvullend zijn binnen deze voorziening tevens opgenomen een voorziening voor brandbeschermingsmaatregelen en een voorziening voor de upgrade van laboratoria. Deze laatste voorziening zal in 2018 opnieuw worden beoordeeld aan de hand van het nieuwe strategisch huisvestingsplan op basis van de uitgangspunten en besluiten in 2018.

Voor de personele voorzieningen en reserveringen is een aanpassing conform RJ-voorschriften doorgevoerd. Dit heeft retrospectief plaatsgevonden met aanpassing van de vergelijkende cijfers en verwerking van het cumulatieve verschil van de jaren voor 2016 in het beginvermogen van voorgaand boekjaar. Het resultaat 2016 neemt toe met € 0,1 miljoen en het beginvermogen 2016 daalt met € 4,4 miljoen. Per saldo bedraagt de totale correctie derhalve € 4,3 miljoen. De vergelijkende cijfers 2016 zijn in de beginbalans aangepast conform onderstaande specificatie.

Aanpassing voorzieningen 2016

	(x 1.000)				
	Oud		Nieuw		
	Saldo per	Aanpassing	Saldo per	Mutatie	Saldo per
	1-jan-2016		1-jan-2016		31-dec-2016
	€	€	€	€	€
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	4.766	267	5.033	695	5.728
Werkloosheidsuitkeringen	1.816	0	1.816	-622	1.194
Seniorenregeling	292	0	292	-174	118
Jubileumuitkeringen	2.735	0	2.735	215	2.950
Persoonlijk budget	6.460	0	6.460	79	6.539
Groot onderhoud	50.632	0	50.632	-1.540	49.092
Totaal	66.701	267	66.968	-1.347	65.621

10. Langlopende schulden (x 1.000)

<i>De specificatie is als volgt :</i>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Schulden aan kredietinstellingen	113.309	120.915
Investeringssubsidie à fonds perdu	25.362	27.821
Overige schulden en vooruitontvangen bedragen	11.061	14.896
Totaal	<u><u>149.732</u></u>	<u><u>163.632</u></u>

Het verloop van de schulden aan kredietinstellingen is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	151.522	176.629
Bij: nieuwe leningen	0	0
Af: aflossingen	30.607	25.107
Stand per 31 december	<u>120.915</u>	<u>151.522</u>
Af: aflossingsverplichting komend boekjaar	7.606	30.607
Stand langlopende schulden per 31 december	<u><u>113.309</u></u>	<u><u>120.915</u></u>

Het verloop van de investeringssubsidie à fonds perdu is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	27.821	30.296
Af: onttrekkingen	-2.459	-2.475
Stand per 31 december	<u><u>25.362</u></u>	<u><u>27.821</u></u>

Het verloop van de overige schulden en vooruitontvangen bedragen is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	14.896	14.623
Af: onttrekkingen	-3.835	273
Stand per 31 december	<u><u>11.061</u></u>	<u><u>14.896</u></u>

Toelichting in welke mate de langlopende schulden als langlopend moeten worden beschouwd:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Kortlopend deel van de langlopende schulden (< 1 jr.), aflossingsverplichting	7.606	30.607
Langlopend deel van de langlopende schulden (> 1 jr.) (balanspost)	149.732	163.632
Hiervan langlopend (> 5 jaar)	109.769	123.026

Het aflossingsbedrag voor 2018 ad € 7.606.000 (2016: € 30.607.000) is opgenomen onder de kortlopende schulden.

De à fonds perdu financiering heeft betrekking op de registratie van de door het Ministerie van OC en W, via de à fonds perdu financiering die gold tot 1 januari 1988, beschikbaar gestelde middelen voor de aanschaf van vaste activa, onder aftrek van de cumulatieve afschrijvingen op deze activa. Over deze beschikbaar gestelde middelen is geen rente verschuldigd. In 2017 is hieraan € 2,5 miljoen onttrokken. De waarde ultimo 2017 bedraagt € 25,4 miljoen.

De overige schulden en vooruitontvangen bedragen hebben betrekking op:

Vooruitontvangen kapitaalslasten nieuwbouw, sloop- en startkosten van het Ministerie van OC en W. Dit heeft betrekking op vooruitontvangen bedragen inzake afschrijving en rente nieuwbouw, sloop- en startkosten. Jaarlijks wordt het verschil tussen 25% van de afschrijvings- en rentekosten van de projectkosten die ten laste van de resultatenrekening zijn gebracht en de vergoeding hiervoor van het Ministerie van OC en W ten laste van deze post gebracht. In 2017 is hieraan € 0,5 miljoen gedoteerd. De waarde ultimo 2017 bedraagt € 11,1 miljoen.

De integratie van de Medische Faculteit Leiden van de Universiteit Leiden in het LUMC, waarbij het vermogen van de Faculteit per 01-01-2003 als langlopende schuld aan de Universiteit is opgenomen (€ 4,4 miljoen). In onderling overleg is besloten de schuld in december 2017 vervroegd (volledig) af te lossen.

Bij een lening van een kredietinstelling is gebruik gemaakt van derivaten. Voor een toelichting daarop wordt verwezen naar de niet uit de balans blijvende opgenomen activa en verplichtingen.

Een overzicht van de onderhandse en hypothecaire leningen staat vermeld onder de aanvullende gegevens en specificaties in III.7.

11. Overige kortlopende schulden

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Schulden aan kredietinstellingen	0	0
Crediteuren	30.968	37.165
Aflossingsverplichtingen langlopende leningen	7.606	30.607
Belastingen en sociale premies	14.493	14.418
Schulden terzake pensioenen	5.519	4.667
Schulden aan groepsmaatschappijen	123	50
Vakantiegeld	14.534	13.496
Vakantiedagen	19.144	19.038
Nog te betalen kosten	12.495	15.095
Vooruitontvangen opbrengsten	66.385	65.548
Totaal	<u>171.267</u>	<u>200.084</u>

Onder de aflossingsverplichtingen langlopende leningen 2016 is begrepen de contractuele aflossing van een bulletlening van € 23 miljoen per 01-01-2017.

Onder de vooruitontvangen opbrengsten is een saldo ad € 57,6 miljoen (2016: € 53,4 miljoen) opgenomen inzake onderhanden werk op projecten, bestaande uit een debet saldo van € 20,8 miljoen (2016: € 22,7 miljoen) en een creditsaldo van € 78,4 miljoen (2016: € 76,1 miljoen).

Verloopoverzicht onderhanden werk op projecten

(x 1.000)

(binnen de vooruitontvangen opbrengsten)

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	53.374	57.312
Af: debiteringen	-72.207	-80.320
Bij: crediteringen	76.427	76.382
Stand per 31 december	<u>57.594</u>	<u>53.374</u>

Voor de personele voorzieningen en reserveringen is een aanpassing conform RJ-voorschriften doorgevoerd. Dit heeft retrospectief plaatsgevonden met aanpassing van de vergelijkende cijfers en verwerking van het cumulatieve verschil van de jaren voor 2016 in het beginvermogen van voorgaand boekjaar. Het resultaat 2016 neemt toe met € 0,1 miljoen en het beginvermogen 2016 daalt met € 4,4 miljoen. Per saldo bedraagt de totale correctie derhalve € 4,3 miljoen. De vergelijkende cijfers 2016 zijn in de beginbalans aangepast conform onderstaande specificatie.

Aanpassing overige kortlopende schulden 2016

(x 1.000)

	Oud Saldo per 1-jan-2016 €	Aanpassing €	Nieuw Saldo per 1-jan-2016 €	Mutatie €	Saldo per 31-dec-2016 €
Schulden aan kredietinstellingen	0	0	0	0	0
Crediteuren	26.721	0	26.721	10.444	37.165
Aflossingsverplichtingen langlopende leni	8.857	0	8.857	21.750	30.607
Belastingen en sociale premies	12.018	0	12.018	2.400	14.418
Schulden terzake pensioenen	4.667	0	4.667	0	4.667
Schulden aan groepsmaatschappijen	0	0	0	50	50
Vakantiegeld	12.772	0	12.772	724	13.496
Vakantiedagen	16.700	4.128	20.828	-1.790	19.038
Nog te betalen kosten	11.299	0	11.299	3.796	15.095
Vooruitontvangen opbrengsten	76.129	0	76.129	-10.581	65.548
Totaal	<u>169.163</u>	<u>4.128</u>	<u>173.291</u>	<u>26.793</u>	<u>200.084</u>

Niet uit de balans blijvende opgenomen activa en verplichtingen

Pensioenregeling:

De pensioentoezegging is ondergebracht bij de Stichting Pensioenfonds ABP. Deze pensioenregeling kwalificeert zich als een toegezegde pensioenregeling, hetgeen inhoudt dat een eventueel tekort door de werkgever dient te worden aangevuld. Ingeval deze regeling van toepassing is schrijven de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor dat het aandeel in het overschot of tekort van de pensioentoezegging in de balans van de werkgever dient te worden opgenomen. Door de Stichting Pensioenfonds ABP is aangegeven dat er geen consistente en betrouwbare basis is om de verplichting, fondsbeleggingen en kosten toe te rekenen aan de separate deelnemende partijen, waardoor het LUMC gebruik maakt van de vrijstelling onder RJ 271-310 om de toegezegde pensioenregeling te behandelen als een toegezegde bijdrageregeling.

Macrobeheersingsinstrument:

Het macrobeheersinstrument (MBI) kan door de minister van VWS ingezet worden om overschrijdingen van het macrokader zorg terug te vorderen bij instellingen. De minister heeft voor verschillende subsectoren in de zorg een MBI ingesteld, waarvan de volgende omzetplafonds voor 2017 relevant zijn voor het LUMC:

- MBI-omzetplafond medisch specialistische zorg (TB/REG-17631-01)
- MBI-omzetplafond geneeskundige geestelijke gezondheidszorg (TB/REG-17639-01)

Door de NZa wordt het omzetplafond per instelling vastgesteld, welke afhankelijk is van de realisatie van het MBI-omzetplafond van alle instellingen gezamenlijk. De minister van VWS zou uiterlijk vóór 1 december van het opvolgende jaar moeten beslissen over inzet van het MBI, als sprake is van een overschrijding. In de afgelopen jaren is gebleken dat deze periode van elf maanden te kort is om de werkelijke realisatie vast te stellen, met als gevolg dat de realisatie voor meerdere voorgaande jaren nog niet is vastgesteld. Bij het opstellen van de jaarrekening 2017 bestaat derhalve nog geen inzicht in de realisatie van het MBI-omzetplafond over 2017 en de nog niet afgewikkelde voorgaande jaren. Ook is nog onduidelijk of er daadwerkelijk sprake zal zijn van het inzetten van het macrobeheersinstrument. Wel geldt dat dit wettelijk gezien mogelijk is om dit bij een vastgestelde overschrijding te doen. Het LUMC is daarom nu niet in staat een betrouwbare schatting te maken van de uit het macrobeheersinstrument voortkomende verplichting en deze te kwantificeren. Als gevolg daarvan is deze verplichting niet tot uitdrukking gebracht in de balans per 31 december 2017.

Derivaten:

Het LUMC heeft in 2012 een renteswap afgesloten gekoppeld aan een langlopende lening van € 25 miljoen. De renteswap heeft een gefixeerde rente van 2,37% voor de volledige looptijd van de 20-jarige lening. De rente op deze lening bedraagt 6-maands euribor met een opslag van 0,08%. De opslag wordt na 3 jaar opnieuw vastgesteld voor een nader overeen te komen periode. Ultimo 2017 bedroeg de reële waarde van deze swap € 2,5 miljoen negatief. Bij een negatieve reële waarde van de swap zijn margin calls niet van toepassing. Deze renteswap loopt af in 2032.

Medische claims:

Diverse patiënten hebben claims ingediend bij het LUMC in verband met schade als gevolg van medisch handelen door het LUMC. Het LUMC is hiervoor verzekerd via Centramed. Als onderdeel van de verzekering geldt een eigen risico van € 1,3 miljoen per jaar.

Garantstellingen:

Het LUMC staat voor 1/3 deel garant voor een kredietfaciliteit van € 90 miljoen van HollandPTC B.V. bij de Europese Investeringsbank. Op 31-12-2017 heeft HollandPTC € 60,5 miljoen van dit krediet opgenomen.

Verder zijn er verplichtingen aangaan inzake lease en onderhoud van machines en installaties.

Gebeurtenissen na balansdatum:

Er hebben na balansdatum geen materiële gebeurtenissen plaatsgevonden die noodzaken tot bijstelling van de jaarrekening per 31 december 2017.

Verloopoverzicht investeringsruimte vooruitontvangen kapitaalslasten DHAZ

(x 1.000)

Het verloop is als volgt weer te geven:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Nog niet bestede investeringsruimte per 1 januari	64.454	49.707
Bij: indexering niet-bestede investeringsruimte	1.501	1.160
Bij: investeringsruimte verslagjaar	35.532	34.496
Af: investeringen verslagjaar	-17.159	-20.909
Beschikbare investeringsruimte 31 december	<u>84.328</u>	<u>64.454</u>

De totale investeringsruimte ultimo 2017 bedroeg € 84,3 miljoen. Het investeringsbudget van het LUMC in 2017 bedroeg € 35,5 miljoen (2016: € 34,5 miljoen). Dit betreft alleen het bouwdeel van de investeringsruimte.

Resultaatbestemming

Van het resultaat ad. € 28.822.000 is € 22.815.000 toegevoegd aan het collectief gefinancierd gebonden vermogen en € 6.007.000 toegevoegd aan het niet-collectief gefinancierd vrij vermogen.

III.6 Toelichting op de enkelvoudige resultatenrekening

12. Opbrengsten zorgprestaties

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Opbrengsten zorgverzekeringwet	420.419	391.171
Beschikbaarheidsbijdragen	89.000	87.800
Overige zorgprestaties	6.193	4.107
Totaal	<u>515.612</u>	<u>483.078</u>

De opbrengsten zorgverzekeringswet bestaan uit de opbrengsten uit de patiëntenzorg inclusief de GGZ. Deze zijn gestegen door de groeiafspraken met verzekeraars en door enkele incidentele positieve effecten, waaronder de definitieve afwikkeling van de schadelastjaren 2012 t/m 2014 en de uitwerking van aangepaste regelgeving voor transplantatiezorg over het schadelastjaar 2016.

Onder de beschikbaarheidsbijdragen zijn de bijdragen opgenomen voor de Academische Component inclusief de kapitaallasten voor Opleiden, Trainen en Oefenen (OTO), voor Coördinatie traumazorg en Regionaal Overleg Acute Zorg (ROAZ) en voor Post Morten Orgaanuitname (PMO). Deze stijgen als gevolg van indexatie.

De overige zorgprestaties bestaan uit onderlinge dienstverlening met andere zorgaanbieders en zijn gestegen als gevolg van een toename van de productie.

13. Subsidies

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rijksbijdrage werkplaatsfunctie en medische faculteit UMC's	136.034	133.901
Rijkssubsidies vanwege het Ministerie van VWS	52.289	50.149
Totaal	<u>188.323</u>	<u>184.050</u>

De stijging onder de Rijksbijdrage werkplaatsfunctie en medische faculteit UMC's wordt veroorzaakt door de loon- en prijsbijstelling.

De stijging onder de Rijkssubsidie vanwege het Ministerie van VWS wordt veroorzaakt door een lager uitvalpercentage bij artsen in opleiding en de loon- en prijsbijstelling.

14. Overige bedrijfsopbrengsten

(x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Overige dienstverlening	104.445	106.252
Overige opbrengsten	19.240	19.041
Totaal	<u>123.685</u>	<u>125.293</u>

Onder overige dienstverlening staan subsidies inzake onderzoeks- en onderwijsprojecten. Onder de overige opbrengsten staan doorbelaste materiële en personele lasten.

15. Personeelskosten**(x 1.000)***De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Lonen en salarissen	381.503	355.963
Sociale lasten	36.846	35.113
Pensioenpremie	49.101	40.953
Andere personeelskosten	<u>12.918</u>	<u>11.998</u>
Sub-totaal	480.368	444.027
Personeel niet in loondienst	18.102	17.893
Totaal	<u><u>498.470</u></u>	<u><u>461.920</u></u>
Specificatie gemiddeld aantal personeelsleden (in FTE's) per segment:		
Collectief gefinancierd	5.592	5.300
Niet-collectief gefinancierd	973	928
Gemiddeld aantal personeelsleden op basis van full-time eenheden	<u><u>6.565</u></u>	<u><u>6.228</u></u>

De FTE's hebben betrekking op personeel in loondienst van het LUMC.

Het aantal FTE is t.o.v. eind 2016 geleidelijk gestegen met 4,4 % (278 FTE). Deze toename is voornamelijk zichtbaar onder verplegend personeel en de klinisch ondersteunende zorg.

De lonen en salarissen zijn gestegen ten opzichte van 2016 door de stijging van de FTE's. Daarnaast hebben CAO effecten en een eenmalige uitkering in het kader van het loonruimteakkoord gezorgd voor een stijging van deze post.

De stijging onder de sociale lasten is beperkt door het staken van premiebetaling van de werkhervattingskas in verband met het eigenrisicodragerschap. Daarnaast zijn de kosten in het kader van het eigenrisicodragerschap voor de Werkloosheidswet afgenomen.

De pensioenpremies zijn gestegen als gevolg van de stijging van de FTE's. Daarnaast is het premie percentage gestegen en de grondslag verhoogd.

De stijging onder de post andere personeelskosten voornamelijk is het gevolg van een toename van de functiegebonden kosten voor medisch specialisten. Zowel het aantal specialisten als het beschikbare budget is in 2017 verhoogd.

Relevante (neven)functies van de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht staan vermeld onder de overige gegevens in IV.5.

16. Afschrijvingen vaste activa**(x 1.000)***De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Afschrijvingen:		
- materiële vaste activa	43.576	42.404
- financiële vaste activa	284	284
Totaal	<u><u>43.860</u></u>	<u><u>42.688</u></u>

	2017
<i>Aansluiting balansmutatie afschrijvingen vaste activa</i>	€
Afschrijvingen materiële vaste activa	45.483
Afschrijvingen financiële vaste activa	285
Onttrekking à fonds perdu financiering	-2.459
Dotatie vooruitontvangen bedragen	551
Doorberekende afschrijvingslasten	0
Totaal mutatie in de balans	<u>43.860</u>

Verantwoord in de exploitatie:

Afschrijvingen vaste activa	<u>43.860</u>
-----------------------------	---------------

17. Bijzondere waardevermindering van vaste activa (x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	2017	2016
	€	€

Materiële vaste activa	0	0
Totaal	<u>0</u>	<u>0</u>

18. Overige bedrijfskosten (x 1.000)

De specificatie is als volgt :

	2017	2016
	€	€

Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	19.137	18.490
Algemene kosten	47.686	48.882
Patiënt- en onderzoeksgebonden kosten	162.421	165.154
Onderhoud en energiekosten	14.497	16.546
Huur en leasing	2.523	1.760
Dotaties voorzieningen	6.122	5.223
Totaal	<u>252.386</u>	<u>256.055</u>

De afname van de patiënt- en onderzoeksgebonden kosten wordt veroorzaakt door een afname in de kosten voor onderzoek door derden en kostenreductie op de aanschaf van dure geneesmiddelen.

De lagere onderhoudskosten in 2017 zijn het gevolg van eenmalige verbouwingkosten in 2016 ten behoeve van een laboratorium in het onderzoeksgebouw.

Honoraria accountant (x 1.000)

De honoraria van de accountant over 2017 zijn als volgt:

	2017	2016
	€	€

1 Controle van de jaarrekening	297	303
2 Overige controlewerkzaamheden	115	153
3 Fiscale advisering	16	50
4 Niet controle-diensten	0	0
Totaal	<u>428</u>	<u>506</u>

De honoraria zijn toegerekend aan moment van levering van de prestatie.

19. Financiële baten en lasten**(x 1.000)***De specificatie is als volgt :*

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Rentebaten	-12	67
Overige opbrengsten financiële vaste activa en effecten	-264	-845
Sub-totaal financiële baten	<u>-276</u>	<u>-778</u>
Rentelasten	-3.806	-9.476
Sub-totaal financiële lasten	<u>-3.806</u>	<u>-9.476</u>
Totaal	<u><u>-4.082</u></u>	<u><u>-10.254</u></u>

De afname van de rentelasten is het gevolg van het aflossen van een langlopende lening per 01-01-2017. Daarnaast zijn bestaande leningen overgesloten tegen een lagere rente.

WNT-verantwoording 2017 Leids Universitair Medisch Centrum

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op het LUMC. Het voor het LUMC toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000, klasse V van het beloningsmaximum zorg en jeugdhulp.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

bedragen x € 1	prof.dr. W.J.M. Spaan	H.P.J. Gerla RA	prof.dr. P.C.J. Hogendoorn
functiegegevens	voorzitter Raad van Bestuur	lid Raad van Bestuur	lid Raad van Bestuur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking	ja	ja	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	209.722	209.691	246.785
Beloningen betaalbaar op termijn	19.320	19.351	20.206
<i>Subtotaal</i>	<i>229.042</i>	<i>229.042</i>	<i>266.991</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	181.000	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	229.042	229.042	266.991
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	overgangsregeling *	overgangsregeling *	overgangsregeling *
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
omvang dienstverband in 2016 (in fte)	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	212.230	212.202	249.618
Beloningen betaalbaar op termijn	16.813	16.841	17.373
Totale bezoldiging 2016	229.043	229.043	266.991

* Bezoldiging van de leidinggevende topfunctionarissen Spaan en Gerla vloeit voort uit afspraken zoals vastgelegd in de arbeidsovereenkomst welke is overeengekomen voor in werking treding van de Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen zorg en jeugdhulp. Het overgangsrecht is ingegaan op 1 januari 2016. De bezoldiging van Hogendoorn vloeit voort uit afspraken zoals vastgelegd in de arbeidsovereenkomst welke is overeengekomen voor in werking treding van de WNT en een nabetaling op grond van artikel 11a van de beleidsregels. Het overgangsrecht is ingegaan op 1 januari 2013.

Toelichting bezoldiging en/of ontslaguitkering topfunctionarissen.

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op LUMC van toepassing zijnde regelgeving: Regeling bezoldigingsmaxima topfunctionarissen zorg en jeugdhulp (Regeling Zorg 2017).

Het bezoldigingsmaximum voor LUMC bedraagt op grond van de totaalscore van 14 punten en daaruit volgende klasse indeling V € 181.000 op jaarbasis. Dit maximum geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. In 2017 waren er geen topfunctionarissen zonder dienstbetrekking verbonden aan het LUMC.

Bezoldiging toezichhoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	dr C.A. Linse	drs E.C. Meijer	prof. dr. E. Briët	dr. N.D. de Ruiter	drs. D.G. Vierstra
functiegegevens	voorzitter	lid	lid	lid	lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Bezoldiging					
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	27.150	18.100	18.000	18.100	18.100
Beloning betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-
Subtotaal	27.150	18.100	18.000	18.100	18.100
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	27.150	18.100	18.100	18.100	18.100
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	27.150	18.100	18.000	18.100	18.100
Reden waarom overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016					
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1-31/12	1/10-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/7-31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	26.850	4.475	17.900	17.900	8.950
Beloning betaalbaar op termijn	-	-	-	-	-
Totaal bezoldiging 2016	26.850	4.475	17.900	17.900	8.950

Toelichting bezoldiging en/of ontslaguitkering niet-topfunctionarissen.

Het gemiddelde belastbaar loon is in lijn met zorginstellingen van vergelijkbare omvang en complexiteit. De medisch specialisten hebben allen een aanstelling bij het LUMC. Voor niet-topfunctionarissen geldt de klasseindeling met de norm voor topfunctionarissen conform de Regeling zorg 2017 niet. Wel is publicaties van de functies die de bezoldigingsnorm van € 181.000 bruto overschrijden verplicht, uitgezonderd de functie van medisch specialist.

Bezoldiging niet-topfunctionarissen

bedragen x € 1	associate professor	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd
functiegegevens				
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (in fte's)	1,0	0,92	1,0	1,0
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	234.001	213.358	192.131	188.333
Beloningen betaalbaar op termijn	15.113	16.817	19.122	18.801
Totaal bezoldiging	249.114	230.175	211.253	207.134
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	181.000	181.000	181.000
Verplichte motivering	uitvindersloon	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd
Gegevens 2016				
Functie in 2016	associate professor	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd	hoogleraar afdelingshoofd
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband in 2016 (in fte's)	1,0	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	100.340	210.972	191.725	194.312
Beloningen betaalbaar op termijn	13.168	16.817	16.601	16.302
Totaal bezoldiging 2016	113.508	227.789	208.326	210.614

III.7 Aanvullende gegevens en specificaties bij de enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudig verloopoverzicht materiële vaste activa

(x 1.000)

	Gebouwen en terreinen	Machines en Installaties	Andere bedrijfs- uitrusting	Onderhanden Projecten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017					
- aanschafwaarde	593.535	18.161	183.333	13.028	808.057
- cumulatieve afschrijvingen	284.343	12.790	92.494	0	389.627
	<u>309.192</u>	<u>5.371</u>	<u>90.839</u>	<u>13.028</u>	<u>418.430</u>
Boekwaarde per 1 januari 2017					
Mutaties in het boekjaar					
- investeringen	21.779	0	26.230	-4.764	43.245
- afschrijvingen	25.257	551	19.675	0	45.483
<i>- terugname geheel afgeschreven activa</i>					
aanschafwaarde	0	0	0	0	0
cumulatieve afschrijvingen	0	0	0	0	0
<i>- desinvesteringen</i>					
aanschafwaarde	11.263	0	12.743	0	24.006
cumulatieve afschrijvingen	11.263	0	12.743	0	24.006
per saldo	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Mutaties in boekwaarde (per saldo)	<u>-3.478</u>	<u>-551</u>	<u>6.555</u>	<u>-4.764</u>	<u>-2.238</u>
Stand per 31 december 2017					
- aanschafwaarde	604.051	18.161	196.820	8.264	827.296
- cumulatieve afschrijvingen	298.337	13.341	99.426	0	411.104
	<u>305.714</u>	<u>4.820</u>	<u>97.394</u>	<u>8.264</u>	<u>416.192</u>
Boekwaarde 31 december 2017					
<i>Afschrijvingspercentage</i>	2%-10%	5%	10%-20%	0%	

Enkelvoudig verloopoverzicht financiële vaste activa

(x 1.000)

	Vordering start- en sloopkosten OCW-deel	Deelnemingen in groeps- maatschappijen	Overige deelnemingen	Vorderingen op groeps maatschappijen	Overige vorderingen	Totaal financiële vaste activa
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017	5.344	1.430	7.388	273	733	15.168
Verstreckte leningen				60		60
Kapitaalstortingen		350	-91			259
Aandeel in resultaat deelnemingen		198	-1.447			-1.249
Ontvangen afschrijvingsvergoedingen	-285					-285
Aflossing leningen				-118	-16	-134
Boekwaarde 31 december 2017	5.059	1.978	5.850	215	717	13.819

Projecten in uitvoering en mutaties in het boekjaar
(x 1.000)

Projectgegevens			Investerings				
Briefnr.	Datum	Omschrijving	WZV-type	t/m 2016	2017	t/m 2017 gereed	onderhanden
				€	€	€	€
		Verbouwprojecten					
21-01		Bouwdelen CHMS Fase 1 (KFT E0 E1 P0 P1)	DHAZ 2010	1.557	1.101	2.535	123
Subtotaal DHAZ 2010				1.557	1.101	2.535	123
		Verbouwprojecten					
21-05		Plan kindergeneeskunde	DHAZ 2011	52	541	498	95
Subtotaal DHAZ 2011				52	541	498	95
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
4-017		Vervangen RN regelaars + naverwamers	DHAZ 2012	46	0	46	0
4-024		Modificatie gebouw, installatie en terrein	DHAZ 2012	246	53	259	40
4-025		Metalen plafondplaten vervangen	DHAZ 2012	19	0	0	19
Subtotaal DHAZ 2012				311	53	305	59
		Renovatieprojecten					
2-029		Herinrichting magazijnen en hoofdstraat	DHAZ 2013	39	177	216	0
3-KW13		Kleine werken	DHAZ 2013	233	0	221	12
Subtotaal DHAZ 2013				272	177	437	12
		Verbouwprojecten					
21-08		Centrum moeder en kind	DHAZ 2014	4.890	3.544	6.270	2.164
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
21-07		Vervangen zusteroproep	DHAZ 2014	1.234	415	1.399	250
Subtotaal DHAZ 2014				6.124	3.959	7.669	2.414
		Verbouwprojecten					
21-09		Interventiecentrum	DHAZ 2015	551	1.336	1.385	502
3-KW15		Kleine werken	DHAZ 2015	1.335	129	1.360	104
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
4-003		Renovatie liften E-kern	DHAZ 2015	192	148	192	148
4-026		Rookmelders / branddetectie	DHAZ 2015	57	2	59	0
Subtotaal DHAZ 2015				2.135	1.615	2.996	754
		Renovatieprojecten					
2-035		B-toren/C-toren (laagbouw)	DHAZ 2016	280	1.469	1.639	110
		Verbouwprojecten					
21-12		C-toren (etages 9, 10, 11)	DHAZ 2016	290	2.993	814	2.469
21-15		Pet centrum (bouwdeel BD)	DHAZ 2016	113	40	22	131
3-KW16		Kleine werken	DHAZ 2016	834	1.074	1.826	82
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
4-004		Buizenpost	DHAZ 2016	23	193	216	0
4-005		Vervangen van de roltrapbesturing	DHAZ 2016	259	36	295	0
4-019		Vervangen 4 stuks koelmachines	DHAZ 2016	219	47	0	266
4-021		Renovatie terrein verharding straatmeubilair	DHAZ 2016	275	174	291	158
4-028		Stoomproductie	DHAZ 2016	284	1.024	1.308	0
Subtotaal DHAZ 2016				2.577	7.050	6.411	3.216
		Verbouwprojecten					
21-03		Fase III (was divisie 4 diversen)	DHAZ 2017	0	155	152	3
21-07		Centrum eerste hulp en omgeving	DHAZ 2017	0	96	0	96
21-13		J-toren (etage 9, 10 en 11)	DHAZ 2017	0	481	126	355
21-16		BD P CPM Centrum	DHAZ 2017	0	457	0	457
21-18		BD L renovatie	DHAZ 2017	0	90	0	90
21-19		H-toren	DHAZ 2017	0	233	189	44
21-20		K-toren	DHAZ 2017	0	91	0	91
21-22		J-toren (laagbouw)	DHAZ 2017	0	47	0	47
21-24		P-toren	DHAZ 2017	0	91	91	0
3-KW17		Kleine werken	DHAZ 2017	0	652	348	304
		Lange termijn onderhoudsprojecten					
4-011		Witte gevelplaten vervangen	DHAZ 2017	0	88	0	88
4-022		Update TT/IT back-bone	DHAZ 2017	0	22	22	0
4-029		DD techniek dakopbouw	DHAZ 2017	0	16	0	16
Subtotaal DHAZ 2017				0	2.519	928	1.591
Totaal projecten in uitvoering				13.028	17.015	21.779	8.264

Verantwoording DHAZ-middelen**(x 1.000)**

	OC en W	VWS	Totaal
	€	€	€
Toegekende middelen 2017	8.883	26.649	35.532
Saldo oude jaren	14.431	50.023	64.454
Indexering oude jaren over VWS-deel		1.501	1.501
Totaal DHAZ middelen	23.314	78.173	101.487
Bestedingen 2017			
DHAZ-nieuwbouw	0	0	0
DHAZ-renovaties	464	1.391	1.855
DHAZ-verbouwprojecten	3.021	9.061	12.082
DHAZ-kleine werken	939	2.816	3.755
DHAZ-lange termijn onderhoud	1.022	3.065	4.087
DHAZ-onderhanden werk *	-1.191	-3.573	-4.764
DHAZ-huur	36	108	144
Totaal DHAZ-bestedingen	4.291	12.868	17.159
Saldo DHAZ-middelen ultimo 2017	19.023	65.305	84.328

* Het onderhanden werk heeft betrekking op lopende projecten. Bij afronding van deze projecten wordt het bestede bedrag onder de relevante rubriek verantwoord.

Toelichting bij saldo DHAZ-middelen 2017

De ervaring leert dat de financiële afwikkeling van grote in het LTHP opgenomen projecten langer duren dan een kalenderjaar. Voorafgaande aan de uitvoering van dergelijke projecten is een voorbereidingsperiode (ontwerp en besteksfase) herkenbaar, waarbij behalve kosten van adviseurs en architecten nog geen verplichtingen aangegaan worden met uitvoerende partijen. Globaal kan worden gesteld dat een project een gemiddelde doorlooptijd heeft van twee budgetjaren.

Het saldo is ten opzichte van 2016 (€ 64,5 miljoen) gestegen doordat de voorbereidingsfase van enkele grootschalige projecten, langer in beslag heeft genomen en nog tijd neemt dan in eerste instantie verwacht. Hier waren reeds middelen voor gereserveerd. Onder de post onderhanden werk staan lopende projecten zoals 2^e vloer Geboortehuis, laboratorium deel voor Build to Last (CHMS), interventiecentrum, hartcentrum, Pet centrum, vervanging koelmachines.

De gerealiseerde projecten betreffen met name:

- De verpleegvloer Neonatologie en de 1^e Geboortehuis Leiden verpleegvloer.
- Renovatie KCL laboratorium vloer (M-02) (onderdeel van het Build to Last renovatie plan), inclusief koppeling via de buispost installatie aan de Centrale Bloedafname.
- Diverse projecten onder Kleine Werken: de poliklinieken Interne Geneeskunde (B-02) en KNO (H-02), aanpassing Centrale Hal en kantoorplekken Zorgvernieuwing (C-01).
- Het verplaatsen van het laboratorium Heelkunde in voorbereiding op Centre for Proteomics and Metabolomics.
- De renovatie van de infrastructuur van dakopbouw L ten behoeve van het onderliggende laboratoriumareaal.
- Diverse projecten onder Lange Termijn Onderhoud zoals: vervanging roltrappen in de Centrale Hal, diverse liftrenovaties, renovatie van de stoomproductie, vervanging van het Verpleegkundig Oproep Systeem, diverse SER renovaties en de dakrenovatie van het Leidse Plein.

Toelichting DHAZ

(x 1.000)

	t/m 2016		2017		t/m 2017	
	DHAZ gemeld	DHAZ besteed	DHAZ gemeld	DHAZ besteed	DHAZ gemeld	DHAZ besteed
	€	€	€	€	€	€
Overgangsregiem						
Bunker lineaire versneller	6.400	5.277	0	0	6.400	5.277
Reservering vervangende nieuwbouw	5.100	0	1.524	0	6.624	0
DHAZ-nieuwbouw						
Klinisch Genetisch Centrum	8.200	8.200	0	0	8.200	8.200
7 Tesla	2.000	2.523	0	0	2.000	2.523
Dakopbouw C-toren	6.100	7.053	0	0	6.100	7.053
Subtotaal DHAZ-nieuwbouw	16.300	17.776	0	0	16.300	17.776
DHAZ-renovaties						
IC-Neonatalogie	1.500	686	0	0	1.500	686
Kinder-IC	150	94	0	0	150	94
Samenvoeging en uitbreiding IC's	18.250	18.280	0	0	18.250	18.280
Reshuffling poliklinieken	1.240	730	0	0	1.240	730
Reshuffling ruimten (o.a. beheer)	3.000	3.256	0	0	3.000	3.256
Patiëntvloeren inclusief Boerhaaveplein	1.900	294	0	0	1.900	294
Logistieke aanpassing (o.a. brug)	3.500	2.131	0	0	3.500	2.131
Studentenruimte K-00 locatie	900	923	0	0	900	923
Reshuffling Radiologie en interventiecentrum	500	0	0	0	500	0
Reshuffling laboratoria D-kern	300	12	0	0	300	12
Aanpassing tbv 3 Tesla	1.300	1.101	0	0	1.300	1.101
Aanpassingen apotheek	750	0	0	0	750	0
Reshuffling D-00/01 C-00/01/03	2.100	1.611	0	0	2.100	1.611
Herinrichting E-03	9.500	9.762	0	0	9.500	9.762
Aanpassen buitenruimten	5.500	7.242	0	0	5.500	7.242
Aanpassen dialyse	5.000	4.398	0	0	5.000	4.398
Fietsenstalling	3.200	3.296	0	0	3.200	3.296
Beenmergtransplantatie UCR	2.245	1.722	0	0	2.245	1.722
Renovatie J-toren	2.000	0	0	0	2.000	0
Restaurant	2.950	3.209	0	0	2.950	3.209
Waleusbibliotheek	3.600	3.582	0	0	3.600	3.582
Herinrichting magazijn en hoofdstraat KO-JO	2.000	1.288	0	177	2.000	1.465
Bouwkundige dakopbouw zone E/L	17.000	21.183	0	0	17.000	21.183
B-toren/C-toren (laagbouw)	13.500	7.881	0	1.469	13.500	9.350
Bouwkundige dakopbouw zone L	8.000	7.787	0	0	8.000	7.787
Subtotaal DHAZ-renovaties	109.885	100.468	0	1.646	109.885	102.114
Verbouwprojecten						
Bouwdelen CHMS Fase 1 (KFT E0/1 P0/1)	15.500	16.140	2.000	1.101	17.500	17.241
Bouwdelen CHMS Fase 2 (KFT E0/1 P0/1)	4.000	3.977	500	0	4.500	3.977
Bouwdelen CHMS Fase 3 (KFT E0/1 P0/1)	7.000	2.140	0	155	7.000	2.295
C-toren	2.000	2.150	500	0	2.500	2.150
Kindergeneeskunde	12.500	9.523	2.500	541	15.000	10.064
Uitbreiding noodstroomvoorziening	2.200	1.643	0	0	2.200	1.643
Centrum eerste hup en omgeving	2.000	161	5.000	96	7.000	257
Centrum moeder en kind	12.000	5.922	0	3.544	12.000	9.466
Interventiecentrum	8.000	778	0	1.336	8.000	2.114
OK complex	3.000	0	0	0	3.000	0
Dakopbouw E4 en E5	6.000	5.452	0	0	6.000	5.452
C-toren (etages 9,10 en 11)	10.000	5.772	0	2.993	10.000	8.765
J-toren (etages 9, 10 en 11)	7.000	2.448	0	481	7.000	2.929
BD E Pet centrum (bouwdeel BD)	3.000	131	0	40	3.000	171
BD P CPM centrum	1.000	0	2.600	457	3.600	457
DBD L Renovatie	0	0	700	90	700	90
H-toren	0	0	1.000	233	1.000	233
K-toren	0	0	0	91	0	91
J-toren (laagbouw)	0	0	0	47	0	47
P-toren	0	0	0	91	0	91
Subtotaal verbouwprojecten	95.200	56.237	14.800	11.296	110.000	67.533
DHAZ-lange termijn onderhoud						
Vervangen van het glas van de buitengevel	597	0	0	0	597	0
Vervangen van de damwandprofielen	2.701	2.512	100	0	2.801	2.512
Vervangen van de liftbesturingen	4.817	4.604	276	148	5.093	4.752
Buizenpost	545	277	0	193	545	470
Coaten van de keldervloer	304	598	0	36	304	634
Vervangen van aanzuigplenum LBK's	1.542	1.427	0	0	1.542	1.427
Vervanging omkasting koeltorens	972	352	250	0	1.222	352
Vervangen luchtkanalen op dak	632	383	0	0	632	383
Verwarming oprit CEH vervangen	261	0	0	0	261	0
Witte gevelplaten vervangen	2.787	1.409	0	88	2.787	1.497
Renovatie koelvriescellen	908	674	0	0	908	674
Renovatie 10KV/380V schakelaars	1.735	1.798	250	0	1.985	1.798
Vervangen zusterproep	2.150	1.820	250	415	2.400	2.235
Vervangen LPM panelen GBS	2.803	2.550	0	0	2.803	2.550
Vervangen RN regelars + naverwarmers	3.342	1.970	0	0	3.342	1.970
Revisie noodstroompaneel	424	424	0	0	424	424
Vervangen 4 stuks koelmachines	3.961	4.257	400	47	4.361	4.304
Renovatie 10KV net	2.984	2.816	0	0	2.984	2.816
Renovatie terreinverharding straatmeubilair	2.493	3.916	1.750	174	4.243	4.090
Update TT/IT + back-bone	5.273	4.798	138	22	5.411	4.820
Infrastructuur gekoeldwater decentraal	2.010	1.623	0	0	2.010	1.623
Modificatie gebouw, installatie en terrein	4.741	4.039	0	53	4.741	4.092
(Stalen) plafondplaten	1.117	390	0	0	1.117	390
Rookmelders/branddetectie	885	465	0	2	885	467
Riolering/leidingen/waterberging	1.701	1.207	0	0	1.701	1.207
Stoomproductie	1.750	296	0	1.024	1.750	1.320
DD techniek dakopbouw	0	0	0	16	0	16
Subtotaal DHAZ-lange termijn onderhoud	53.435	44.605	3.414	2.218	56.849	46.823
DHAZ-kleine werken						
	63.833	57.385	6.014	1.855	69.847	59.240
DHAZ-huur						
	1.200	1.786	150	144	1.350	1.930
Totaal DHAZ en overgangsregiem	351.353	283.534	25.902	17.159	377.255	300.693

Enkelvoudig overzicht van onderhandse en hypothecaire leningen ultimo 2017

(x 1.000)

Datum	Hoofdsom	Totale looptijd	Soort lening	Werkelijke-rente	Restschuld 31 december 2016	Nieuwe leningen in 2017	Aflossing in 2017	Restschuld 31 december 2017	Restschuld over 5 jaar	Resterende looptijd in jaren eind 2017	Aflossingswijze	Aflossing 2018	Gestelde zekerheden
	€				€	€	€	€	€			€	
18-12-2001	23.823	30	onderhandse	5,14%	11.912	0	794	11.118	7.149	14	lineair	794	rijksgarantie
15-11-2005	72.600	30	onderhandse	3,76%	45.980	0	2.420	43.560	31.460	18	lineair	2.420	pos./neg.*
20-12-2005	26.206	30	onderhandse	1,03%	16.597	0	873	15.724	11.359	18	lineair	874	rijksgarantie
01-04-2008	23.000	8,75	onderhandse	**	23.000	0	23.000	0	0	0	geen	0	geen
02-10-2009	11.345	20	onderhandse	0,91%	7.374	0	567	6.807	3.972	12	lineair	567	rijksgarantie
15-04-2011	11.345	20	onderhandse	1,01%	8.508	0	569	7.939	5.095	14	lineair	567	rijksgarantie
16-07-2012	25.000	20	onderhandse	***	20.000	0	1.250	18.750	12.500	14	lineair	1.250	Wfz ****
24-12-2012	22.689	20	onderhandse	2,70%	18.151	0	1.134	17.017	11.348	15	lineair	1.134	rijksgarantie
Totaal					151.522	0	30.607	120.915	82.883			7.606	

* een positieve en negatieve hypotheekverklaring en het recht van eerste hypotheek

** het rentepercentage is 0,55% boven 3 maands Euribor met een cap van 5% en een floor van 2,5%

*** het rentepercentage is 0,08% boven 6 maands Euribor waarbij een renteswap is afgesloten met een gefixeerde rente van 2,37% voor de volledige looptijd

**** borgstelling door Stichting Waarborgfonds voor de Zorgsector

Van de totale restschuld van de onderhandse en hypothecaire leningen ultimo 2017 ad € 120.915.000 is € 113.309.000 verantwoord onder de schulden op lange termijn en € 7.606.000 onder de schulden op korte termijn.

III.8 VASTSTELLING EN GOEDKEURING JAARREKENING

Bestuursverklaring en vaststelling jaarrekening

De Raad van Bestuur van het Academisch Ziekenhuis Leiden verklaart hierbij dat de jaarrekening 2017 van de LUMC-groep naar waarheid en in overeenstemming met de richtlijnen, zoals deze in 2017 van toepassing waren, is opgesteld. De jaarrekening 2017 is vastgesteld door de Raad van Bestuur in zijn vergadering van 24 mei 2018.

Leiden, 24 mei 2018

w.g.
prof. dr. W.J.M. Spaan
voorzitter

w.g.
prof. dr. P.C.W. Hogendoorn
decaan

w.g.
drs. H.W. te Beest
lid

Goedkeuring jaarrekening

De door de Raad van Bestuur vastgestelde jaarrekening 2017 is goedgekeurd door de Raad van Toezicht van het AZL in zijn vergadering van 24 mei 2018. De Raad heeft deze goedkeuring, in zijn rol als Raad van Toezicht van het LUMC mede gebaseerd op de verklaring van het College van Bestuur van de Universiteit Leiden dat in het verslagjaar voldaan is aan de taken op het gebied van onderwijs en onderzoek.

Het toezicht door de Raad van Toezicht heeft zich gericht op het beleid en de gang van zaken bij de rechtspersoon Academisch Ziekenhuis Leiden (h.o.d.n. LUMC) waartoe ook behoren de gebieden die tot de verantwoordelijkheid van andere in de jaarrekening genoemde rechtspersonen behoren.

Leiden, 24 mei 2018

w.g.
dr. C.A. Linse
voorzitter

w.g.
prof. dr. E. Briët
lid

w.g.
mw. drs. E.C. Meijer
lid

w.g.
mw. dr. N.D. de Ruiter
lid

w.g.
drs. D.G. Vierstra
lid

LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM

JAARREKENING 2017

IV OVERIGE GEGEVENS

IV.1 Kwantitatieve gegevens inzake de besteding Rijksbijdrage

De Rijksbijdrage wordt aan het LUMC beschikbaar gesteld ten behoeve van de meerkosten patiëntenzorg samenhangend met onderwijs en onderzoek.

Bij de berekening van de hoogte van de Rijksbijdrage is uitgegaan van de volgende productieparameters:

Basisvoorziening infrastructuur					
- aantal nuttige m ² :	102.189				
Werkplaatsfunctie voor onderwijs					
- aantal eerste jaars studenten geneeskunde 2017: ¹	316 ²				
		2012	313	2015	317
		2013	313	2016	315
		2014	314	2017	319
- aantal artsdiploma's 2017:	258 ³				
		2012	291	2015	265
		2013	253	2016	296
		2014	257	2017	306
Werkplaatsfunctie voor onderzoek					
- aantal promoties 2017:	148 ³				
		2012	139	2015	148
		2013	135	2016	145
		2014	162	2017	145
Overige afspraken inzake de besteding van de Rijksbijdrage 2017:					
Co-assistentenplaatsen:	LUMC	139			
	Suriname	9			
	Affiliatiepartners	284			
Opleidingsplaatsen:					
- Huisartsgeneeskunde		237			
- Verpleeghuisgeneeskunde		70			
- Specialisten-opleiding		533			

¹ Dit betreft het getelde aantal studenten. Dit aantal wijkt af van de Numerus Fixus.

² Voor de berekening wordt het gemiddelde van de jaren 2014 en 2015 gehanteerd.

³ Voor de berekening wordt het gemiddelde van de jaren 2013 tot en met 2015 gehanteerd.

IV.2 Financiële verantwoording besteding Rijksbijdrage 2017

De verantwoording besteding Rijksbijdrage Werkplaatsfunctie 2017 is opgesteld aan de hand van het "CapGemini model" waarover met het ministerie van OCW is afgesproken dat het voor de verantwoording gebruikt kan worden. Het model is eind 2017 geëvalueerd. Er hebben naar aanleiding hiervan marginale aanpassingen plaats gevonden, welke zijn afgestemd binnen de NFU en de VSNU. Het ministerie van OCW is hierover geïnformeerd. Het LUMC heeft het afgesproken model conform toegepast.

KOSTENTOEREKENING WERKPLAATSFUNCTIE

	LUMC 2017		
	Grondslag	% WPF	WPF
Kosten gebouwen en terreinen	€ 62.617.408	25%	€ 15.654.352
Genormeerde rente en afschrijvingen cf. DHAZ (Bron: OCW)	€ 37.718.976	25%	€ 9.429.744
			€ 9.429.744
			€ -
Overige gebouwgebonden kosten	€ 20.526.680	25%	€ 5.131.670
Dotatie voorziening Groot onderhoud	€ 222.013	25%	€ 55.503
Indirecte kosten (20% van directe kosten)	€ 4.149.739	25%	€ 1.037.435
Kosten medische en overige inventaris	€ 42.467.140	25%	€ 10.616.785
Afschrijvingen	€ 19.675.331	25%	€ 4.918.833
Kosten van kapitaal	€ 983.767	25%	€ 245.942
Huur, Lease	€ 1.615.469	25%	€ 403.867
Verbruik, onderhoud en reparatie	€ 16.557.900	25%	€ 4.139.475
Indirecte kosten (20% van directe kosten)	€ 3.634.674	25%	€ 908.668
Kosten personeel	€ 147.735.795	25%	€ 36.255.326
Medisch specialisten & ondersteuning			
Salaris medisch specialisten	€ 34.910.675	39%	€ 13.472.475
Functiegebonden kosten med. specialisten	€ 1.171.662	39%	€ 452.159
Salaris niet-wetenschappelijk personeel tbv med. specialisten	€ 7.216.467	20%	€ 1.443.293
Indirecte kosten (20% van directe kosten)	€ 8.659.761	20%	€ 1.731.952
Overige wetenschappelijke staf & ondersteuning			
Salaris wetenschappelijke staf	€ 57.010.256	20%	€ 11.402.051
Salaris niet-wetenschappelijk personeel tbv wetensch. staf	€ 22.804.102	20%	€ 4.560.820
Indirecte kosten (20% van directe kosten)	€ 15.962.872	20%	€ 3.192.574
Totale verdragingskosten	€ 154.065.462	10%	€ 15.406.546
<i>Waarvan intern</i>	€ 151.007.227	8%	€ 12.348.311
<i>Waarvan extern (affiliatie)</i>	€ 3.058.235	100%	€ 3.058.235
Relevante zorgproductie A-segment	€ 154.065.462	10%	€ 15.406.546
Affiliatie	€ 3.058.235	100%	€ 3.058.235
<i>Affiliatievergoedingen</i>	€ 2.780.214		
<i>Indirecte kosten (10% van directe kosten)</i>	€ 278.021		
Overige kosten	€ 1.202.161	100%	€ 1.202.161
Wachtgeld	€ 1.202.161	100%	€ 1.202.161
TOTAAL BEREKEND			€ 79.135.170
RIJKSBIJDRAGE WERKPLAATSFUNCTIE 2017 (BRON: OCW)			€ 76.421.118
VERSCHIL			€ 2.714.052

104%

IV.3 Relevante (neven)functies van de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht in 2017

Relevante (neven)functies leden Raad van Bestuur LUMC

prof. dr. W.J.M. Spaan

- Voorzitter Stichting Curium*
- Voorzitter Stichting Trombosedienst Leiden e.o.*
- Voorzitter Stichting Houdster van Aandelen Medipark B.V.*
- Lid bestuur Stichting Leiden Bio Science Park*
- Lid bestuur Bontius Stichting*
- Voorzitter Programmacommissie Kwaliteit van Zorg ZonMW
- Voorzitter Commissie Veiligheid in de Zorg ZonMw
- Voorzitter Raad van Toezicht Ipse de Bruggen

H.P.J. Gerla, RA

- Secretaris Stichting Curium*
- Secretaris Stichting Trombosedienst Leiden e.o.*
- Lid Raad van Commissarissen Sleutelnet B.V.*
- Lid Dagelijks Bestuur Transmuralis*
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting BioPartner Academisch Bedrijvencentrum Leiden*
- Lid Raad van Commissarissen Genomescan*
- Voorzitter Raad van Toezicht LRMP*
- Lid Raad van Toezicht Ambulance Zorg Rotterdam Rijnmond
- Lid Bestuur Stichting Gerard van Kleef
- Lid Raad van Toezicht Stichting Pameijer

prof. dr. P.C.W. Hogendoorn

- Lid Bestuur Stichting Curium*
- Lid Bestuur Stichting Trombosedienst Leiden e.o.*
- Voorzitter Nederlandse Commissie voor Beentumoren
- Visiting Professor in Sarcoma Pathology at the University of Oxford
- Visiting Professor in Pathology at the Vrije Universiteit van Brussel
- Lid Raad van Toezicht Museum Boerhaave
- Lid Bestuur Vereniging van Belangstellenden van de Lakenhal
- Lid Bestuur Stichting Historische Commissie voor de Leidse Universiteit
- Lid bestuur Maurits en Anna De Kock Stichting en Instituten & Charitas
- Lid Economic Board Zuid-Holland (EBZ)
- Aandeelhouder Innovation Quarter*
- Lid van de Raad van Commissarissen voor LLPF BV
- Lid Raad van Toezicht Pieter van Foreest

* nevenfuncties direct gerelateerd aan lidmaatschap Raad van Bestuur

Relevante (neven)functies leden Raad van Toezicht LUMC

dr. C.A. Linse, voorzitter

- Boardmember McJunkin Red Man Holding Corporation, Delaware, USA
- Lid Raad van Commissarissen AkzoNobel Nederland BV
- Voorzitter Raad van Toezicht TNO
- Voorzitter Commissie voor de Milieu Effectrapportage
- Voorzitter Raad van Toezicht Museum Het Grachtenhuis

prof. dr. E. Briët

- Lid Raad van Toezicht Stichting READE, Amsterdam
- Lid Gezondheidsraad
- Voorzitter van de Ethische Adviesraad van Sanquin Bloedvoorziening

mw. drs. E.C. Meijer

- Voorzitter College van Bestuur Fontys Hogescholen*
- Lid Bestuur Brainport
- Lid Brainport Network
- Lid Stuurgroep Brainport Healthy Living
- Lid Stuurgroep Brainport Human Capital/Techniekpact
- Lid bestuur Vereniging Hogescholen
- Voorzitter Stuurgroep Lerarenopleiding Vereniging Hogescholen
- Lid Regionaal Arbeidsplatform Zuidoost-Brabant
- Lid Eindhovense Fabrikantenkring
- Lid Raad van Commissarissen Deloitte

mw. dr. N.D. de Ruiter

- Mede-eigenaar en directeur investeringsbedrijf ACEE B.V. *
- Voorzitter bestuur Stichting Qurit

drs. D.G. Vierstra

- Penningmeester in het Bestuur van Hermitage aan de Amstel, Amsterdam
- Voorzitter Raad van Commissarissen van Koninklijke CSK food enrichment
- Voorzitter Investeringscomité van het Friese Energietransitie Fonds FSFE
- Voorzitter van de Raad van Commissarissen van "De Friesland" Zorgverzekeraar
- Lid Curatorium EMFC Controllersopleiding, Universiteit van Amsterdam

* hoofdfunctie

Rooster van aan- en aftreden leden Raad van Toezicht

Naam	Benoemd	Einde 1e termijn	Einde 2e termijn
dr. C.A. Linse	01-12-2015	01-12-2019	01-12-2023
prof. dr. E. Briët	01-08-2010	01-08-2014 (herbenoemd)	01-08-2018
mw. drs. E.C. Meijer	01-10-2016	01-10-2020	01-10-2024
mw. dr. N.D. de Ruiter	01-02-2013	01-02-2017 (herbenoemd)	01-02-2021
drs. D.G. Vierstra	01-07-2016	01-07-2020	01-07-2024

IV.4 Legitimering Beschikbaarheidsbijdrage Academische Zorg

Universitair Medische Centra (UMC's) worden geacht om op elk moment zorg te kunnen bieden aan complexe (academische) patiënten, volgens de laatste stand van de wetenschap. Daarvoor houden UMC's permanent voorzieningen aan, in mensen en infrastructuur. De Beschikbaarheidsbijdrage Academische Zorg (BBAZ) is bedoeld om die kosten te vergoeden. In 2017 ontving het LUMC € 84 miljoen aan BBAZ.

De UMC's hebben de afgelopen jaren met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) gewerkt aan project ROBIJN. Doel hiervan is te komen tot objectieve, transparante verdeling van en verantwoording over de BBAZ.

Hiertoe wordt de BBAZ onderverdeeld in een vast en een variabel deel. Het variabele deel is bedoeld voor de zorg aan academische patiënten. De systematiek voor dit deel is gebaseerd op negen patiëntenlabels, waarmee het aantal academische patiënten bepaald kan worden. Voorbeelden van deze labels zijn doorverwijzing uit een ander ziekenhuis, zeldzame diagnose en zeldzame operatie. De patiëntenlabels worden in overleg met de betrokken partijen de komende jaren verder ontwikkeld en gevalideerd.

Het vaste deel is bedoeld voor de infrastructuur, kennis, ontwikkeling en innovatie die nodig is voor het behandelen van een academische patiënt. Omdat een deel van deze voorzieningen 24/7 beschikbaar moet zijn ongeacht het aantal patiënten, wordt er een vast deel gehanteerd. Afgesproken is dat 30% van de BBAZ beschikbaar is voor het vaste deel en verdeeld wordt op basis van zorgomzet. Het vaste deel zal worden verantwoord aan de hand negen kostencategorieën die vanuit het vaste deel vergoed worden. Voorbeelden hiervan zijn innovatieve, nog niet-vergoede zorg (nog geen DBC), voorzieningen voor rampen en innovatieve apparatuur/IT.

De verantwoording over 2017 wordt op de nieuwe systematiek gebaseerd en voor 1 september 2018 aangeleverd bij de NZa. Vanaf 2020 kunnen de bedragen per ontvanger wijzigen als gevolg van de nieuwe systematiek.

IV.5 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht en de raad van bestuur van Leids Universitair Medisch Centrum

Verklaring over de in de jaarverslaggeving opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de geconsolideerde jaarrekening 2017 van Leids Universitair Medisch Centrum te Leiden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarverslaggeving opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Leids Universitair Medisch Centrum op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi (RvW).

De jaarrekening bestaat uit:

- de enkelvoudige en geconsolideerde balans per 31 december 2017;
- de enkelvoudige en geconsolideerde resultatenrekening over 2017;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Leids Universitair Medisch Centrum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de klassenindeling bezoldigingsmaximum 2015/2014

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2017 hebben wij het bezoldigingsmaximum WNT 2015/2014, zoals bepaald en verantwoord door de zorginstelling als uitgangspunt gehanteerd voor onze controle en hebben wij geen werkzaamheden verricht op de totstandkoming van dit bezoldigingsmaximum 2015/2014.

Verklaring over de in de jaarverslaggeving opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarverslaggeving andere informatie, die bestaat uit:

- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de RvW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten van de RvW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de overige gegevens in overeenstemming met de RvW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de RvW. In dit kader is de raad van bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de zorginstelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de zorginstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de zorginstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de zorginstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten

transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de zorginstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de raad van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de zorginstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze contraleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een zorginstelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 29 mei 2018

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M.J. Noordhoff RA